

ЗАНЯТЧИЙСКА ПРАКТИКА

СПИСАНИЕ ЗА ОБЩА ПРОСВѢТА И ПРАКТИЧЕСКИ
ЗНАНИЯ ЗА ЗАНЯТЧИИТЕ.

В. О.

Смѣсена обработка на кожата.

Задачата на кожарството е да преобърне суровата животинска кожа въ обработена, т. е. въ такава, която да не гние, като се остави на влажно мѣсто, да не става твърда и трошлива като изсъхне, и да не става на туткалъ, като се вари съ вода. Обработването на кожата се извършва по три основни начина: съ джбилни вещества отъ растителенъ произходъ, съ окислено рибеено масло и съ минерални вещества (стипца и хромови соли). ¹⁾ Обработенитъ по тия три начина кожи, освенъ качествата, които споменахме по горе, притежаватъ още и особени качества, по които се различаватъ едни отъ друга. Така, джбилно обработенитъ кожи се отличаватъ съ голѣма плътностъ („тулалити“), иматъ по красивъ външенъ изгледъ, отлично се гланцоватъ, охлаждадатъ и фасониратъ, но тѣ поглъщатъ лесно влагата, при изсъхване ставатъ крехки, иматъ сравнително по малка якостъ и еластичностъ, по малка повърхностъ и по голѣмо тегло; по отношение на разредени киселини тѣ сж сравнително по издръжливи, но отъ основитъ се разрушаватъ бързо. Маслено обработенитъ кожи се отличаватъ по способността си да могатъ да се ператъ дори съ сапунъ безъ да губятъ нѣщо отъ

¹⁾ Вижъ „Кожата и нейната обработка“ въ сп. Химия и Индустрия, год. II, кн. 4.

своята еластичностъ и мекота, но тѣ сж много слаби и пропускатъ водата презъ себе си. Минералнообработенитѣ кожи се отличаватъ съ малката си тежестъ; стипцованитѣ кожи сж много разтегливи и могатъ да заематъ голѣма повърхностъ, когато хромоветѣ кожи сж еластични, като ластикъ. Стипцованитѣ кожи много силно се влияятъ отъ действието на водата, киселинитѣ и основитѣ, когато хромоветѣ кожи почти не се влияятъ отъ тѣхъ. Минералнообработенитѣ кожи се отличаватъ още и съ голѣма якостъ, мекота, нежностъ, ала тѣ не сж плѣтни. Отъ тия три основни методи за обработване на кожата, двата първи—дъбилниятъ и маслениятъ—изглежда да сж били познати на човѣчеството още въ най старитѣ, незапомнени времена, които не сж ни оставили никакви паметници, ония времена, които въ историята на човѣчеството сж известни подъ името праисториченъ периодъ. Обработването на кожата съ стипца изглежда, че е било известно на старитѣ гърци и римляни. Отъ тия стари методи за обработване на кожата най голѣмо практическо значение е ималъ дъбилния, а другитѣ два сж се употрѣбавали рѣдко за приготвяне на специални видове кожи. Това отношение между тия три метода за обработване на кожата се запазва и по нататъкъ въ развитието на човѣчеството, па и днесъ дори дъбилната обработка заема първенствующе мѣсто въ кожарството.

Отъ друга страна, обаче, дъбилниятъ методъ за обработването на кожата е много бавенъ, необходими сж месеци, дори и години за да се приготвятъ дъбилни кожи. Тази бавностъ въ производството е отъ голѣма вреда за кожаритѣ, които почти винаги, както е напр. у насъ, не разполагатъ съ голѣми капитали за да могатъ да чакатъ дълги месеци и години до като изкаратъ стоката си на пазаря. Ето защо още отдавна се правятъ опити за ускорение на обработката на кожата, за намаление времето за превръщане на кожата отъ сурова въ търговска стока, за да може кожарятъ по скоро да получава стойността ѝ и да прави по чести обороти на малкия си капиталъ. За постигането на тая

цель по рано сж прибѣгвали къмъ обработването на кожата не само по единъ методъ, но къмъ смѣсването дори три отъ тия основни методи. Откриването, обаче, на хромовата обработка, въвеждането на въртящитѣ се барабани, съ помощта на които времето за обработването на кожата се намали на нѣколко седмици, дори и въ нѣколко дни, доведе изхвърлянето на смѣсената обработка.

Ала съ развитието на културата, развиватъ се и нуждитѣ на човѣка. На пазаря започватъ да се търсятъ обработени кожи, които да притежаватъ точно установени качества. Често пжти нуждата заставя човѣка да търси такива качества у кожата, каквито тя не може да получи, ако се обработи по кой и да е отъ тия основни методи. Защото, колкото и да се подобряватъ усъвършенствуватъ тия основни методи, все пакъ недостатъцитѣ, или лошитѣ качества, които придобиватъ кожата, немогатъ да се отстранятъ. Отъ друга страна, опититѣ сж показали, че, ако тия три основни методи за обработване на кожата се смѣсятъ правилно, получава се обработена кожа, която притежава всички добри качества, които ѝ даватъ отдѣлнитѣ методи, а не притежава тѣхнитѣ лоши качества. Разбира, се че тия благоприятни резултати се постигатъ при едно правилно смѣсване на основнитѣ методи, защото стане ли смѣсването на методитѣ неправилно, то получениятъ продуктъ не само, че нѣма да бжде освободенъ отъ лошитѣ качества, които биха му предали тия методи по отдѣлно, но напротивъ тия лоши качества се събиратъ, напластяватъ, и получениятъ продуктъ е годенъ само за боклука, за нищо друго.

Смѣсването на тия три основни метода може да става по най различни начини и материялитѣ за обработването на кожата могатъ да се взематъ въ най разнообразни отношения. Резултатътъ отъ всичко това е получаването на обработени кожи съ най разнообразни свойства. Съ това разсждливиятъ и опитниятъ кожаръ има въ ржцетѣ си едно средство да изкарва на пазаря такава стока, която да задоволява напълно

вкусоветъ на взискателнитъ купувачи, или такава стока, която да притежава особени качества и да завладѣе цѣлия пазаръ. При това смѣсване трѣбва да се има предъ видъ следното правило: при еднакво силно джбене, обработената кожа притежава свойствата на метода, по който е била обработена най напредъ, макаръ че последующето джбене да е видоизмѣнило тия свойства; при нееднакво силно джбене, кожата притежава качествата на по силно употребения за обработването ѝ методъ, а тия на по слабо упогрѣбение се проявяватъ по слабо.

На практика смесването на тия три основни метода става по най разнообразни начини: стипца съ растителни джбилни материяли (донгола кожи), стипца съ масла (гласѣ кожи), хромови соли съ стипца и пр. Огъ всички тия различни методи за смѣсената обработка на кожата, ние ще разгледаме нѣкои, които иматъ по голѣмо практическо значение, така, както ни описва единъ отъ най виднитъ германски химици — кожари, Йтмаръ.¹⁾

Цвѣтна донгола телешки кожи.

За тоя видъ кожи се употребяватъ по тънки кожи, които не сж пригодни за хромова обработка. Опрѣсняването, наядането въ варъ, одрѣгването отстраняването на леша, ставатъ по обикновенитъ методи, известни на всѣки кожаръ. Следъ това кожата се отглаждатъ и оцеждатъ добре, мавнитъ имъ се обработватъ съ стирата надлѣжъ и на ширъ, за да имъ се предаде по голѣма мекога, а, ако е нужно тая операция при по дебели и груби кожи се повтаря, изпиратъ се въ корито или въ барабанъ съ топличка вода и се поставятъ въ чиста вода, кждѣто тѣ престояватъ зиме два дена, а лѣте единъ день. Това киснене има за цель да отстрани всичкия киръ отъ кожата, отъ което тѣ ставатъ меки и тънки.

Така обработенитъ кожи се смрадятъ съ прѣсни трици. Това смраждане се извършва, споредъ англий-

¹⁾ J. Jettmar: Kombinationsgerbungen.

скитѣ кожари, по следния начинъ: за 100 срѣдна голѣмина телешки се взематъ 15 кгр. трици, които се измиватъ добре съ гореща вода отъ брашното, и се заливатъ въ коритото съ 1500 литри вода, стоплена до 35°, нахвърлятъ се кожата и се разбъркватъ добре. Температурата спада до 28°—30°. Следъ 18-24 часа течността почва да ферментира, като се образуватъ слаби органически киселини. Въ сжщото време се образуватъ и газове, които повдигатъ кожата на повърхността на течността и трѣбва да се натѣпчатъ на дъното ѝ. Степента на смраждането трѣбва да се следи често и, ако е нужно, кожата да се натѣпчатъ следъ второто и дори третото имъ повдигане. Най практично е смраждането да се извършва въ каци (дуби), снабдени съ перила за постоянното разбъркване на течността.

Осмраденитѣ кожи се изпиратъ съ чиста вода, оцеджатъ се и вече сж готови за джбене.

За черни или за обикновени цвѣтни кожи се взема за всѣки 100 кгр. смрадени кожи (бѣло тегло):

8 кгр. стипца, или 5.5 кгр. аломиниевъ сулфатъ,

2.5—3 кгр. готварска солъ и

4 кгр. житено брашно

За финни цвѣтни кожи за обувки се прибавятъ още и жълтъци. Така за 100 кгр. бѣло тегло се взема:

8.5 кгр. стипца, или 5.5 кгр. алуминиевъ сулфатъ,

2.5—3 кгр. готварска солъ,

8 кгр. житено брашно и

100 яйчени жълтъка

Стипцата и солта се разтварятъ въ вода, прибавятъ се брашното и жълтъцитѣ (ако се употребяватъ такива), разбива се течността добръ и се излива въ барабана, въ който се долива толкова вода, че кожата да могатъ да се движатъ свободно. Нахвърлятъ се кожата и барабанътъ се пуша въ движение. Следъ около 2 часа кожата се изваждатъ, нареждатъ се гладко на магарето една върху друга за да се окапятъ и после се окачватъ на върлини да изсъхнатъ. Изсъхналитѣ кожи се назлажняватъ съ влажни дървени стър-

готини и се чафосфатъ и опъватъ съ машината-чафосфачка (съ ръчни чафета работата е много трудна). Следъ това тѣ се фалцоватъ, за да се изрівнятъ на всѣкъде и сж готови за доджване.

За доджване на стипцованитѣ кожи се употрѣбавя катеху или нѣкой други подобенъ растителенъ материалъ (гамбиръ, екстрактъ отъ смрадлика и др). При употрѣбление на катеху се изчислява за 100 срѣдни телешки кожи 4.5 кгр. катеху. Джилиятъ материивяъ се разтваря въ 200-250 литра кипяща вода, оставя се да се избистри и се отлива бистрата течностъ. Въ барабана се налива топла вода (40°), нахвърлятъ се кожитѣ и барабанътъ се върти около $\frac{1}{2}$ часъ. Следъ това се излива водата, която е разтворила излишнитѣ соль и стипца, и се налива чиста вода, като се пресмѣта по 5 литра за всѣка кожа, барабанътъ се пуска въ движение и презъ осѣта му се налива по $\frac{1}{2}$ литъръ за всѣка кожа отъ бистрия катеху разтворъ. Следъ всѣки $\frac{1}{2}$ часъ, безъ да се спира движението на барабана въ него се налива по $\frac{1}{2}$ литъръ за кожа отъ бистрия джиленъ разтворъ, докато се употрѣби всичкия. По тоя начинъ доджването трае около 8 часа, като кожитѣ се джбятъ съ силно разредени разтвори, което е отъ особено голѣмо значение за да се получатъ меки и еластични лица.

Доджването може да се извърши и въ дуби, но тогава то трае много по дълго време (сколо 8 дня); обаче това джбене има преимущество, че хода на джбенето може да се следи по лесно и да се избѣгватъ много грѣшки.

Следъ като и най-дебелитѣ се проджбятъ напълно, което се следи съ разрези, тѣ се изваждатъ отъ барабана и се нахвърлятъ на магаре да се окапятъ. Въ това време 1.5 кгр. калиевъ двухроматъ (хромъ кали) за всѣки 100 кожи се разтваря въ 10 литри топла вода, въ барабана се наливатъ 300 литри топла вода, прибавя се се разтвора отъ двухромата, разбърква се добре, нахвърлятъ се окапалитѣ се кожи и се въртятъ около $\frac{1}{2}$ часъ. Следъ това се излива хромовта течностъ

(която трѣбва да се е обезцвѣтила напълно), наливатъ се около 300 литра топла вода (30°) и презъ осѣта се прибавя разтвора отъ боята.

За боядисване на цвѣтни дангола кожи се употребяватъ анилинови бои: аураминъ, нойгелбъ, азофосфинъ, ледергелбъ, ехтротъ, сафранинъ, ледерротъ и пр. Обработването на кожата съ калиевъ двухроматъ служи да могатъ боитѣ да проникнатъ въ вътрешността на кожата, а не да се боядиса само лицевия имъ пластъ, както става съ стипцованитѣ кожи. Приготвянето на разтвора отъ боята става по обикновения начинъ.¹⁾

Следъ като кожата се въртятъ съ разтвора отъ боята около $\frac{1}{2}$ часъ, разтворътъ се обезцвѣтява и кожата сж боядисани. Течността се излива, налива се топла вода и кожата се изпиратъ добре, което става най лесно, като барабанътъ се намира въ движение, дупкитѣ за изпращане на водата сж отворени, а презъ осѣта се влива постоянно вода. По тоя начинъ изпирането става за 15-20 минути. Изпиранитѣ кожи се окачватъ на върлини и се изсушаватъ добре. Следъ като изсъхнатъ, намазватъ се въ масления барабанъ съ е-мулсия, приготвена отъ костено масло съ малко натриевъ карбонатъ (сода за пране)

Намазанитѣ кожи се опъватъ на масата и се окачватъ на летви да изсъхнатъ. Следъ като изсъхнатъ мавиитѣ имъ се шлифовать съ шмиргеловото колело, навлажняватъ се съ влажни дървени стърготини и се чафосватъ въ влажно състояние отначало на магаре, а после опънати на рамки, или пъкъ съ машина, което е полеко. Следъ чафосването, кожата се изсушватъ за втори пътъ и се чафосватъ отново въ сухо състояние.

Понеже тоя видъ кожи не притежаватъ гладки лица, то главно внимание се обръща върху мавията имъ, която трѣбва да придобие изгледъ на кадифе. Това се постига чрезъ внимателно шмиргеловане, отначало съ по едра, а после съ съвършено ситна шмиргелоза хартия. За тая цель най удобни сж шмиргело-

¹⁾ Вижъ сп. „Химия и Индустрия, год 11, кн. 9 и 10, стр. 285.

ви колела съ яйцеобразна повърхност. Тия кожи се отличаватъ съ голѣма мекота и иматъ изгледъ нѣ ка-дифе; тѣ сѣ здрави и еластични и служатъ като отличенъ материялъ за изработване нѣ обувки.

Приготвяне на черни дангола кожи става по сѣмъ начинъ, съ тая разлика, че следъ продължаването съ катеху, кожата се изпиратъ съ топла вода, почернятъ се и още въ мокро състояние се намазватъ съ рибено масло и се окачватъ да изсъхнатъ. Изсъхналитѣ кожи се навлажняватъ, опъватъ се и се заковаватъ на рамки да изсъхнатъ. Следъ изсъхването се чафосватъ, намазватъ се съ гланцова течностъ и се глацоватъ. Тия кожи се отличаватъ съ голѣма мекота и еластичностъ, не се влияятъ отъ влагата и при носене не ставатъ твърди и не се напукватъ.

Нашето Килимарство.

Иванъ Юр. Балевъ-Котелъ.

Килимарството датира отъ стари врѣмена въ България и се е развило предимно въ извѣстни балкански кѣтове: Котелъ, Сопотъ, Панагюрище), Чипоровци и др., като съ произведенитѣ килими въ тия балкански центрове се е извършвало въ повечето случаи вътрешна търговия, а чуждестранния пазаръ твърдѣ малко е познавалъ българскитѣ килими, особено слѣдъ освобождението, като вътрѣшния пазаръ е билъ много стѣсненъ, а външниятъ станалъ по-мѣчно достъпенъ.

Килимарството е клонъ отъ общата текстилна индустрия и съставлява особенъ отдѣлъ отъ рѣчната домашна индустрия, наречено още рѣчно фигурално тъкачество. Тоя родъ индустрия запазва напълно своя битъ въ ония балкански центрове, където машинното производство не си е пробило пътъ по липса на условия.

Килимената индустрия е една отъ забравенитѣ у насъ. Тя е прѣка рожба на оная индустрия, на оная форма на производството на домашната ни индустрия, която е господствувала до освобождението. Благодарение на нашето географическо положение, достъпността на широкитѣ турски пазари, недопусканото на българ-

ското население до държавни и общински служби и редъ други причини послѣдното е било принудено да търси сръдства за съществуване въ занаятитѣ и домашнитѣ рѣчни производства. Нашитѣ текстилни произведения сѣ станали необходими за жителитѣ на турската империя.

Домашната текстилна индустрия се е развила интензивно до освобождението ни.

Съ съществуването на Сливенската държавна фабрика и съ появяването на нови такива слѣтъ освобождението ни въ Тръвна, Габрово, Карлово, Самоковъ, и др., съ появяването на тѣзи нови производителни фактори въ тая областъ, цѣлата ниша вълна домашна индустрия се парализирва, като се пренася въ фабричитѣ, безпорни конкуренти на домашното производство. Останалитѣ безъ брой свободни рѣцѣ би намѣрили пълно приложение на своя трудъ въ крлимната индустрия, която трѣбва да имъ послужи за единствена опора противъ настѣпилата безработица, особено въ тия наши паланки по политѣ на Стара-Планина и Сръдна гора, гдѣто не липсватъ сръчността и похвата.

Побѣдата на механическия трудъ надъ рѣчния не внесе въ нашата килимена индустрия какво сътресение, защото не сме достигнали до това положение, шото машината да може да измѣстятъ мускулитѣ на пжлно въ това производство. Появилитѣ се имитирани европейски килими-машинни фабрики които пълнятъ нашитѣ пазари, далечъ не отговарятъ на цѣлѣта и изработката и качеството съ прецизната си изработка и европейски мотиви, тѣ излъгватъ окоето на купувача, но тѣмъ имъ липсватъ най цѣннитѣ качества, каквито трѣбва да притежава единъ килимъ, именно качество на употребяванитѣ материяли и издръжливостъ при употребление. Безъ тия добри качества тия фабрики наводняватъ българския пазаръ съ сравнително евтини цѣни, а това е едно пакостно явление, особено въ индустрията на лукса, за каквато се смѣта килимената у насъ, което разваля вкусътъ и го отстранява отъ истинскитѣ художествени рѣчни произведения.

Типичнитѣ наши килими и сега се намиратъ въ въ своята примитивностъ. Единъ Чипровски килимъ, изработенъ преди освобождението, няма да има никаква разлика сравненъ съ сжщо такъвъ килимъ изработенъ сега, особено въ мотива (даже окарикатурване на чисто български мотиви), а при по щателна провѣрка ще се забелѣжи, че не притежава и нуждната вътъчна гжстина. Ако вземемъ втори случай, съ единъ старъ котленски килимъ, ще забелѣжимъ, че притежава нуждната гжстина, обаче мотивътъ си остава единъ и сжщъ: таблото, усвоенитѣ нѣколко фигури: на табакери, фучила и пр. Липсватъ и технически подобрения — уредитѣ си оставатъ едни и сжщи, примитивнитѣ устрѣгови. Така отъ своето начало до сега чисто-националната ни декоративна текстилна индустрия — килимената е прекарала своя летаргиченъ сънъ. Мнозина стари сж мислили, че този родъ индустрия не подлежи на усъвършенствуване и тяхното нехайство твърдѣ много е спъвало развитието и модернизирването на килимената индустрия. Чиракуването на работничката при нѣкоя майсторка килимарка не е достатъчно да ѝ даде всички познания да владѣе занаята, които се изискватъ отъ модерното килимарство. Тя научава само автоматически манипулации. Конкуренцията, нуждитѣ и истѣнчения вкусъ на потрѣбителя налагатъ все нови и нови усъвършенствувания, при което положение се създаде и нуждата отъ професионално образование за създаване оная трудова интелигентна сила, която ползотворно води по пътя на прогреса. Професионалното образование у насъ датира отъ 1883 год. То се наложи на държавата, като общественна грижа. Сравнително общото ни образование, професионалното стои твърде назадъ, а по отношение на килимарството е направено твърде малко — почти нищо. Паралелно съ развитието на индустрията, търговията и занаятитѣ, всички езропейски държави иматъ професионални училища, които обучаватъ армията на икономическия фронтъ. Нашето килимарството днесъ за днесъ представлява жалки останки отъ минала епопея. Фронтътъ на домашната ни текстил-

на индустрия е отдавна разбитъ отъ машината любѣд-
тель. Килимарството откъснато отъ машината, остана
дълбокъ резервъ. То трѣбва да се организира по пътя
на обновата и прогреса. Трѣбватъ по обширни познания
по килимарската технология, знания по употребяеми-
тъ материяли, математическо пресмѣтане, конструк-
тивенъ чертежъ съ разборно рисуване на мрежна
книга, за да може да се изработи сполучливо чертежъ,
който е даденъ за опредѣлена работа и пр, прѣдмети
отъ естество да очертаятъ новиятъ пътъ, по който
трѣбва да тръгне килимарството. Ний трѣбва да по-
ставимъ националното си производството на килими при
условия, които ни диктуватъ новитѣ нужди на врѣме-
то, като къмъ добритѣ качества на трайностъ, при-
бавимъ художествена изработка при строга математи-
ческа точностъ, която да задоволи вкуса на претенци-
озния потрѣбителъ. Една системна програма съ разгра-
ничение на горния учебенъ материалъ, ще бжде въ по-
ложение да съзладе идеята за модернизиране на това
производство. Това не може да се постигне съ три мѣ-
сечни курсове, както сж практикували нѣкой наши
обществени учредения. Тежкия кръстъ, съ който
се натоварватъ учащитѣ се въ тия курсове, не може
да се изнесе до върха на развитието и тѣ се прова-
лятъ отъ собственитѣ му тяжести — несигурностъ и
неопределеностъ въ мѣроприятието, което е насочено
къмъ култивиране примитивното килимарство. Едно
килимарско училище съ достоинство би изпънило
тази задача и производителитѣ килимари, които же-
лятъ прогреса на професията си, сж длъжни да поис-
катъ това отъ държавата. Съ построяването на дър-
жавното килимарско училище въ Панагюрище — сега
гимназия и съществуването на такова въ Шуменъ,
което се премести въ Търново и закри, се преслѣдва-
ше цѣльта, да се разпространи персийското килимарство.
Едно килимарско училище не трѣбва да игнорира тъ-
кането на персийски килими, но то предимно трѣбва
да има за цель модернизирането на типичнитѣ ни на-
ционални килими, които по своитѣ цѣни сж достъпни
до българската гостоприемна. Нашитѣ обществени

учреждения: търговски камари, окръжни постоянни комисии и държавата сж правили различни опити, като сж насърчавали съ мѣсторски персочалъ частната инициатива, или сж отпускали субсидии, но всичко е оставало безрезултатно. Въ първия случай учитель — майстора въ стремлението си да постигне цѣльта, трѣбва въ извѣстни часове да прекрати работата на работодателя килимаръ, за да предаде урока си по технология, или рисуване, а съ това страдатъ интереситѣ на последний, който се стрѣми къмъ по-голъма продуктивностъ и печалби, въ такъвъ случай цѣльта която се преследва се явява въ разрѣзъ съ интереситѣ на индустриалеца килимаръ и той се отказва отъ услугата, която му се прави. При втория случай, не може да се провѣри дали отпуснатата помощъ е изразходвана за цѣльта, тъй като килимарската работилница си е оставала сжщата, каквато е била преди отпуснатата помощъ — безъ нѣкое техническо подобрене.

Въ тоя редъ на мисли правилно бѣ разрѣшила въпроса за себе си Бургазката Търг. Инд. Камара съ откритото училище въ Котелъ и после въ Жеравна и работилницата къмъ това училище за завършилитѣ сжщото.

Въ Чипровския балканъ килимарството е развито въ селата Влашко село, Чипровци, Желѣзня, Копиловци и Главановци, кждѣто тази индустрия е свързана съ самия битъ на населението. Въ този балкански кжтъ е положена основата за една планомерна, дѣйностъ къмъ култивирне чувства на солидарностъ, това е производителната килимарска кооперация „Ржченъ трудъ“. Къмъ този икономически свѣтилникъ трѣба да се коопериратъ всички добри производителни сили и съ вѣра въ бъдещето, съ суровата дисциплина на честенъ воинъ, съ преданностъ къмъ дѣлото геройски да се пазятъ и защитява тази икономическа крепостъ отъ всички атаки на противника. Влиянието на Ржченъ трудъ трѣба да се засили. Организационната форма на това производство е намѣрена, но това не е достатъчно. Върху кооперативното чувство и съзнание на членоветѣ трѣба да се работи. Кооперацията трѣба

да направи всичко възможно да подобри качеството на работата си и всѣки членъ трѣбва да познава основно практически и теоритически своя занаятъ съ всичкитѣ му подробности за да бжде полезенъ на себе си и организацията си. Членоветѣ на кооперацията Ржченъ Трудъ, които понесоха първи бремето на едно културно начинание въ икономически западналото си село, се явяватъ пионери чрезъ новата организацонна форма — кооперацията, да начертаятъ новия пътъ по който трѣбва да трѣгне килимената индустия. Художественитѣ килимени произведения трѣбва да достигнатъ чуждитѣ пазари и покажатъ нагледно, че бжлгарката е работоспособна. Ако общественитѣ учреждения насърчаватъ подобни инициативи ние ще имаме работници съ по друга култура и техническа подготовка, които ще бждатъ истински пионери въ килиминото производство. Това ще бжде отъ голѣмо значение не само за работодателя и работницитѣ килимари, но и за цѣлата наша индустрия която трѣбва да се протежира срещу европейската конкуренция. Въ тази борба за националенъ прогресъ ние можемъ да разчитаме на успѣхъ само ако засилимъ и развиемъ всички отрасли на националното ни производство включително и килимарството. Модернизирането и обновата на килиминото производство, трѣбва да заинтересова нашитѣ общественни среди. Въпросътъ е жизненъ и отъ неговото разрѣшение зависи организирането на оня дълбокъ резервъ отъ свободенъ женски трудъ, който остана незасегнатъ отъ механическия станъ и парната машина.

Вечерно чирашко училище въ гр. Плъвенъ.

Доста много се е изтъквало до сега, че едно отъ важнитѣ средства за повдигането на занаятитѣ е професионалното образование. Въ редица краткосрочни курсове по разни занаяти Търговско Индустриалнитѣ Камари у насъ дадоха възможностъ на занаятчийгѣ да се опознаятъ съ нововъведенията въ свойтѣ занаяти,

Тѣзи курсове улесняваха калфи и майстори да усъвършенствуватъ своя занаятъ и по този начинъ да се борятъ по лесно и успешно съ постоянно засилващата се конкуренция на чуждостраннитѣ занаятчийски произведения. Тѣзи врѣменни курсове, обаче се указаха недостатъчни вече да задоволяватъ нарастналитѣ нужди отъ просвѣта и техническо усъвършенствуване на нашитѣ занаяти. Тѣ нищо не дадоха на занаятчийскитѣ ученици—чирацитѣ. Едно отъ важнитѣ условия за преуспѣването на занаятитѣ, особено на по-жизнеспособнитѣ отъ тѣхъ, сѫ личнитѣ качества, познанията и техническата подготовка на заетитѣ въ занаятчийското производство лица — майстори и калфи. Добри занаятчий, годни да се борятъ съ новото врѣме, могатъ да се създадатъ чрезъ една системна образователна подготовка, като се започне съ чирацитѣ, после се отиде съ калфитѣ и завърши съ майсторѣтъ. Въ днешнитѣ занаятчийски работилници чирацитѣ не могатъ да изучаватъ ония работи, съ които ще могатъ да се справятъ впоследствие каго калфи и бъдащи самостоятелни майстори. Майсторѣтъ, поради днешнитѣ трудни врѣмена, заетъ въ своята си частна и домашна работа нѣма възможностъ да отдѣли достатъчно врѣме да научи свойтѣ чираци и калфи на своя занаятъ. Последнитѣ учатъ повечето това, което видятъ и чуятъ крадишкомъ отъ своя майсторъ. При това положение и при недостатъчното образование на повечето чираци и калфи, трудно се усвояватъ техническитѣ псхвати и познания въ занаятчийскитѣ работилници. За да се запълни тая празнота, наложително се явяваше откриването на общообразователни вечерни училища за чираци, гдето последнитѣ, покрай практиката добивана въ частнитѣ работилници при майсторитѣ, да получатъ познания по общообразователнитѣ предмети и специални теоритически такива, имащи за цѣль да разширятъ общата култура на чирацитѣ, а впоследствие и на калфитѣ.

Таково едно училище е открито отъ Русенската Търговско-Индустриална Камара презъ 1924 год. Двугодишно Вечерно Чирашко Училище въ гр. Плѣвень.

Първата учебна година (семестръ) завърши на 30 априлъ т. г. Преподаваха се следнитъ предмети: приложенъ български езикъ, занаятчийско смѣтане, приложна геометрия съ чѣртание, приложно рисуване и моделиране и история на производството. Училището се е посещавало редовно отъ 122 ученика — чираци. Втората учебна година ще започне презъ м-ць Октомврий т. г. Завършилигъ успѣшно първата година ученици ще постѣпятъ въ втори курсъ и ще изучаватъ слѣднитъ предмети: занаятчийско знание, занаятчийско законодателство, кооперативно дѣло, технология—обща и специална по отдѣлитѣ: на дървото, платоветъ, металитъ и кожата, аритметика, кореспонденция и специално чертане. Успѣшно завършилигъ втория курсъ ще получатъ отъ Камарата свидетелства за завършенъ чирашки курсъ. Сжщитъ се освобождаватъ отъ калфенски изпитъ, какъвто новия законъ за занаятитъ предвижда и се провъзгласяватъ за калфи.

Това общообразователно чирашко училище ще бжде основата за създаване слѣдъ нѣколко години на едно истинско чирашко занаятчийско училище въ което покрай теоритическитъ общообразователни и специални предмети, ще се застѣпятъ и практически предмети, като за цѣльта се създадатъ и учебни работилници при училището по разнитъ по жизнеспособни занаяти.

Трѣбва да се има предъ видъ, че съгласно Закона за Търгоеско-промишленното образование и тоя за занаятитъ, посещаването на чирашкитъ училища е задължително. Майстори, които не изпращатъ своитъ чираци да посещаватъ редовно открититъ въ общината имъ чирашки училища, се глобяватъ. Лицага, които не завършатъ успѣшно открититъ въ мѣстожителството имъ чирашки училища, не се допусчатъ до майсторски изпитъ.

Имайки предъ видъ гореизложеното, на занаятчийскитъ организации въ гр. Плъвенъ се налага да направятъ всичко възможно откритото въ града имъ Вечерно Чирашко училище да бжде по популяризи-

рано всрѣдъ Плѣвенското занаятчийство, за да бжде то масово посетено.

На Плѣвенската Окръжна Постоянна Комисия се налага да субсидира по-чувствително това училище, за да може по-добрѣ да се засили и обзаведе.

Къмъ Русенската Търговско-Индустриална Камара трѣбва да отправимъ възхваление за това добро дѣло. Надеваме се, че и за напредъ тя ще полага достатъчно грижи въ това направление.

Ив. Николовъ—Русе.

Д-ръ Зах. Гановъ-химикъ

Боядисване кожухарски кожи

(продължение отъ кн. 5.)

Обикновенитѣ кучешки кожи, такива отъ котки, заякъ, яре и други могатъ чрезъ боядисване съ четка да се имитиратъ на кожи отъ пантера, касторъ и др.

Самото боядисване съ четка става по слѣдния начинъ: —кожитѣ, слѣдъ като сж изпрани и аргасани, се оптягатъ на нѣкоя маса или дѣска съ косама нагорѣ. Тогава работника съ една полутвърда четка боядисва само косама, като внимава да не боядиса кожата, ако това е потрѣбно, боята трѣбва да бжде предварително приготвена въ нѣкой глинень сждъ. Боядисването се направлява огъ самия работникъ, който въ този случайтрѣбва да прояви своето искусство вкусъ и познания. Слѣдъ прекарването съ четката веднѣжъ или два пѣти, кожитѣ се оставягъ да исъхнатъ на хладно мѣсто. Споредъ видѣтъ на кожата и видѣтъ който искаме да имитираме, може съ четката да се боядисва нѣколко пѣти, а може сжшо да се боядиса и съ различни цвѣтове бои, като слѣдъ всѣко боядисване, кожата се ис, ши и тогава се пристѣпти кжмъ повторно боядисване.

Слѣдъ послѣдното боядисване, когато се работи по фабриченъ начинъ, кожитѣ се поставятъ въ единъ цилиндриченъ барабанъ, посипватъ се съ дървени стърготини, пясъкъ или гипсъ и се пуща барабана въ движение. Това се прави съ цѣлъ излишека отъ боята да се попие и отстрани отъ косама.

При нѣкой цвѣтове слѣдъ боядисването съ четка се пристѣпя къмъ боядисването по първия начинъ чрезъ натопяване въ разтворъ отъ боя.

За да стане косама по възприемчивъ на боята и по-мекъ, преди да се започне боядисването съ четка, трѣбва горната частъ на кожата, тамъ гдѣто сж космитѣ да се навлажи съ амонячна вода, или слабъ разтворъ отъ натриевъ карбонатъ (сода).

При боядисването случва се, че нѣкой кичури отъ косама не могатъ да се боядисватъ никакъ. Това сж млади косми, въ които роговата материя не е още добръ и на пълно образувана. Това може да се отстрани като предварително кожата се подготви съ нѣкои течности, както ще видиме по-долу.

При боядисването на кожухарскитѣ ложи съ четка се употребяватъ минерални, растителни и животински и анилинови бои. Солидни цвѣтове могатъ да се получатъ съ минералнитѣ бои. Съ анилиновитѣ бои се получаватъ красиви цвѣтове, съ хубава хармония, но не винаги така трайни.

Ще разгледаме по отдѣлно употреблението на минералнитѣ, растителнитѣ и животински и анилиновитѣ бои.

Боядисване съ минерални бои.

Обикновено работата съ минералнитѣ бои изисква предварително стипцосване на косама. Стипцосването става съ четка съ разтворъ отъ нѣкоя метална солъ, слѣдъ което косама се исушава, и намазва съ четката съ разтворъ отъ друга метална солъ, която заедно съ първата, образува въ косама цвѣтна утайка споредъ желанія цвятъ. Нѣкой бояджий на кожи, слѣдъ стипцосването не сушатъ косама, а веднага пристѣпятъ къмъ боядисването му. Това не бива да се практикува, защото по тоя начинъ не могатъ да се получаватъ трай-

ни цвѣтове. Само когато се работи съ кобалтовъ сулфидъ, никеловъ и желѣзенъ сулфидъ, не трѣбва слѣдъ стипцосването да се суши, защото тѣзи бои избѣляватъ.

Като минерални бои се употрѣбаватъ калиевъ перманганатъ, сребърень нитратъ, оловень сулфидъ и др. Всѣка отъ тѣзи бои изисква различни пропорций и начини, за да може да се постигне едно хубаво боядисване на кожата.

Боядисване съ каливъ перманганатъ. Калиева перманганатъ. Калиева перманганатъ дава кафяви трайни цвѣтове, обаче трѣбва много внимателно да се работи. Приготовлява се въ разворъ отъ 1 до 20 грама за единъ литъръ вода, и съ него се намазватъ космитъ. Слѣдъ това се оставятъ кожата да изсъхнатъ на тъмно. Ако не се е получилъ добъръ нюансъ, работата се повтаря и потрета до като се получи хубавъ кафявъ цвѣтъ. Така боядисанитъ кожи се поставятъ въ барабанъ, ако има таквъ, посипватъ се съ гипсъ или дървени стърготини и подлагатъ на въртене за да се отстрани излишъка отъ боята.

По дебелитъ косми, — споредъ вида на кожата на животното, се боядисватъ по-трудно, за това тяхното боядисване става въ топълъ разтворъ-30 градусовъ, и единъ пхтъ и половина по-силенъ — 20 до 30 грама перманганатъ на литъръ вода.

За подобрѣние на перманганатната баня прибавя ѝ се алкохолъ въ отношение:

калиевъ перманганатъ	20	грама
вода	1000	"
алкохолъ	400	"

За да подобрятъ, а още по-вече за да се придадатъ на кафянитъ цвѣтове други нюанси, употрѣбаватъ се примѣси отъ нѣкой метални соли.

За кафяно зеленикавъ нюансъ, се употрѣбавя слѣдъ намазването съ перманганатовъ разтворъ, — таквъ отъ медень окисъ разворень въ амонякъ. Най-първо се намазва косама 2-3 пхти съ медния разтворъ, а послѣ съ перманганатния. Медния разтворъ се приготовлява като се разтварятъ 50 до 100 грама медень сулфатъ (синъ камакъ) въ единъ литъръ вода и му се прибавя

амонякъ съ гъстота 21° Боме, до като образувалата се утайка наново се разтвори.

Слѣдъ всяко намазване трѣбва косама да се исуши. Ако се намазва съ медения разтворъ преди намазването съ перманганатния, получаватъ се хубави сиво-синкави цвѣтове по върха на косама, до като корена придобива тъмно кафяво зеленикавъ цвѣтъ.

Вмѣсто меденъ сулфатъ може да се употреби калиевъ бихроматъ, — 50 гр. бихроматъ на литъръ вода, подкиселенъ съ 25 гр. азотна киселина. Получава се кафяво зеленъ цвѣтъ много траенъ.

За да се увеличи способността на косама да поглъща боя, препоръчва се предварително да се накисне 20-25 минути въ кислородна вода получена отъ слѣднитѣ съставни части:

натриевъ перокисъ	20	грама
вода	1000	„
сярна киселина	30	„

Тоя разтворъ се неутрализира за да не бжде киселъ съ амонякъ. Прибавянето на амонякъ продължава до като червена лакмусува хартия натопена въ разтвора се промѣни на синя. Дѣйствието на кислородната вода е извънредно много благоприятно при боядисването. Сжщото влияние, — да подготвятъ косама къмъ възприемане и задържане на боята, иматъ още сярната и азотна киселина, сода каустикъ и др.

Боядисване черно и кафяво съ сребърень нитратъ. — Тоя начинъ на боядисване не се употребява много, защото е скъпъ, въпрѣки, че дава хубави резултати.

Най-първо косама се добръ почиства съ една четка намскрена съ амонячна вода, слѣдъ което се намазва съ амонячно-сребърень разтворъ, съ малка прибавка на глицеринъ. Послѣдния се слага за да позволи на разтвора да проникне по-дълбоко. Отъ дѣйствието на свѣтлината, сребърния нитратъ се разлага и боята се проявява.

Разтвора се прави отъ:

сребърень нитратъ	10	грама
амонякъ	100	„

вода	1000	„
глицеринъ	20	

Тая е обикновена баня. Сжщото обаче боядисване може да се получи и по слѣдния начинъ. — приготвяватъ се два разтворъ:

1. Калиевъ сулфидъ 100 до 200 грама
спиртъ 800 „
2. сребърень нитратъ 10 грама
амонякъ 100 „
вода 1000 „

Косама се намазва внимателно съ първия разтворъ, и послѣ съ втория. Получаватъ се хубави цвѣтове.

Боядисване съ оловень сулфидъ. — Косама се намазва съ четка съ амонякъ, и послѣ водень разтворъ отъ оловень нитратъ или ацетатъ, а послѣ изсъхването му съ разтворъ отъ калиевъ пента сулфидъ. Получава се хубавъ кафявъ цвѣтъ, който постепенно минава въ сивъ. Взема се 20 процентовъ разтворъ отъ оловната соль, въ която е прибавень 2 на хиляда глицеринъ, като количеството на солта може да се увеличи до 10 процента.

За да се получатъ по-тъмни нюанси, работата се повтаря и потрета като слѣдъ всяко намазване се суши косама. По топлинѣ разтвори боядисватъ по-добръ.

Тѣзи бои макаръ и не така скжпи не сж трайни, защото избѣляватъ.

По сжщия начинъ се боядисва съ медни, никелови, кобалтови и др. метални бои, които сами по себе си не могатъ да дадатъ трайни нюанси.

Боядисване съ растителни и животински бои.

Боядисването съ растителни бои се прилага главно при боядисването чрезъ потопяване на кожата въ готовъ разтворъ боя. Както видяхме въ миналата книжка, най-голямо участие въ тоя начинъ на боядисване взима кампеша. При боядисването съ четка кампеша не се употрѣбжава или понеякога много м. лко. За да се получатъ по-трайни цвѣтове, потрѣбно е при боядисване-

то съ растителни бой, да се употрѣбаватъ предвари-
телни стипцилки.

Обикновено, боядисването става така: — Косама се намазва съ четката съ разтворъ отъ железенъ пиро-
лигнитъ исушава, се и послѣ се прекарва съ четка
съ разтворъ отъ кампешовъ екстрактъ. Слѣдъ това
се излагатъ боядисанитѣ кожи на въздуха, исушватъ
се, и се намазватъ съ разтворъ отъ калиевъ бихроматъ
за да се закрепи и прояви по добръ боята. Споредъ
желанието на бояджията, да получи по-тъмно или по-
свѣтло черно, — тѣзи операций могатъ да се повтарятъ
или потретятъ.

За боядисване на черно по студенъ начинъ може да
се употрѣби слѣдниятъ рецепта:

1. вода	100 литри
негасена варъ	10 кгр.
амониева стипца	2.5 "
амониевъ хлоридъ	2.5 "
2. вода	100 литра
зеленъ камѣкъ	10 кгр.

Съ първия разтворъ се намазва кожата посредст-
вомъ много мека четка, и следъ двадесетъ четири ча-
са се исушава при умерена температура. Слѣдъ исъх-
ването кожитѣ се поставятъ въ барабанъ както по-горѣ
се спомена за да се отстрани излишека отъ тая стип-
цилка. Въ барабана се поставятъ дървени ситни стър-
готини. Когато по тоя начинъ кожитѣ сж добръ почи-
стени, пристѣпля се къмъ намазването имъ съ втория
разтворъ. Намазването става съ четка 1-2 пѣти, послѣ
се исушватъ кожитѣ и почистватъ въ барабанъ.

По тоя начинъ може да се боядисатъ кожи отъ
лисица, заякъ, котка и лутръ.

За боядисване кафяно или кестеняво на студено ко-
жи отъ заякъ, котка, лисица и др. се употрѣбаватъ
сжшитѣ разтвори, съ тая разлика, че вмѣсто 100 литра
вода се взема 200 литра. Иначе работата е сжща,

Въобще, боядисването съ растителни и минерални
бои е приблизително еднакво. Освѣнъ кампеша, като
растителни бои могатъ да се употрѣбятъ: — лима, чер-
вено дърво, кашу танинъ и др. Тяхното употрѣбление

бива понякога въ смѣсъ едно съ друго, при еднакви стипцилки или пъкъ при различни. Тѣ позволяватъ да се правятъ различни комбинации, съ цѣль да се получатъ различни нюанси.

Боядисване съ анилинови бои

Анилиновитѣ бои, при боядисването на кожухарскитѣ кожи иматъ особено голямо приложение, главно когато се боядисва съ четка.

При работенето съ анилинови бои въ кожухарското бояджийство, трѣбва да се прави добъръ изборъ на боята, и се взема оная която лесно може да се окислява било на въздуха, било отъ дѣйствието на кт-сторидчатата вода. Последната има много голямо значене при боядисването на кожата, защото както споменахме подготвя косама за да може да възприема подобръ боята. Сжшо така, и *киселитѣ бои*, или боитѣ които се разтварятъ въ закиселена вода, сж за предпочитане, ако е необходимо да се получатъ трайни цвѣтове.

Най-голямо участие при боядисването на кожухарскитѣ кажи съ анилинови бои, взима анилиновата черна боя. Тя, за сега е единствената черна боя, която придава на косама лъскавина, мекота и трайност. И, за забелязване е, че тая боя успѣшно се прилага за боядисване съ четка. По нѣкога единъ комбиниранъ начинъ на анилиновата черна и кампеша може да даде тъмно черъ, лъскавъ траенъ цвѣтъ.

Освенъ анилиновата черна боя, употребяватъ се още парафениленовитѣ, азо боитѣ и други групи бои, които ако стане нужно ще разгледаме по-късно. За сега ще опишемъ различнитѣ начини за боядисване съ анилинова черна боя. Споредъ начинитѣ, които ще се приложатъ, получаватъ се и различни нюанси черъ цвѣтъ — кафявъ, зеленикавъ и сивъ. Дълбочината на цвѣта, т. е. по-тъмния цвѣтъ зависи отъ броя на намазванията съ четка, които бояджията е направилъ върху косама. Слѣдъ 5-6 намазвания, получава се тъмно черъ, гарвановъ цвѣтъ, съ голяма трайност и лъс-

кавина. Ако слѣдъ намазването съ четката, кожата се потопи въ чорба отъ кампешъ, ще се получи единъ твърде дълбокъ черъ, лъскавъ и траенъ цвѣтъ. Тоя начинъ на боядисване, — съ четка, и послѣ потапяне въ кампешъ, напоследъкъ си проби пътъ въ кожухарската бояджийска индустрия. Въ тоя случай парафенилендиаминовитѣ черни бои, не могатъ да съперничатъ съ анилиновитѣ черни, комбинирани съ кампешъ.

Боядисване съ анилинова черна боя става изключително съ четка. При намазванисо се внимава да се намажатъ само върховетѣ на косама и пуха, а не и кожата, защото послѣдната се разваля. Понеже не всички видове кожи сж еднакви, затова при боядисването имъ се прилагатъ различни начини. Обикновено отъ гледна точка за боядисване се различаватъ два вида кожи: — едни съ дебелъ и твърдъ косамъ, и други мѣховидни косми, меки, загладени, кжси и прилепнали до кожата. Къмъ първитѣ спадатъ лисици, мечки, зайци и др. а къмъ вторитѣ — мишки, бобри котки и т. н.

При приготовление на банята за боядисване съ четка има два случая: — едина, когато въ анилиновата баня се прибави направо калиевъ бихроматъ и по тоя начинъ се работи само съ единъ разтворъ, — и другия, когато отдѣлно се приготви анилинова разтворъ и стдѣлно бихроматния.

Приготовлението на анилиновата баня съ бихроматъ става като се приготвятъ слѣднитѣ два разтвора

1.

анилиновъ хлоридъ	кристалически	7.	кгр.
натриевъ хлоратъ	„	1.300	„
амониевъ хлоридъ		0.500	„
меденъ сулфатъ		0.600	„
амониевъ ванадатъ		0.001	„
вода		50	литри

2.

натриевъ бихроматъ	1	кгр.
вода	50	литри

Водата се стопля и тогава въ нея се поставятъ химикалитъ упоменати въ първата рецепта, слѣдъ което се оставя да истине разтворъ. Въ другъ сѣдъ се разтваря бихроматъ съ 50 литри вода.

Слѣдъ изтиването на двата разтвора, тѣ се смѣсватъ и то въ момента, когато ще трѣбва да си служиме съ тяхъ. Смѣсва се единъ литъръ отъ първия съ единъ отъ втория, въ единъ глиненъ сѣдъ, разбърква се добръ и съ така приготвения разтворъ се започва боядисването съ четка на косама. Боядисването може да се извърши на 3-4 пѣти, като слѣдъ всяко прекарване на четката се оставя да исъхне добръ косама. При боядисването да се внимава да се не боядисва кожата, защото отъ тая боя тя ще се наяде и ще се развали цялата кожа. Затова работника, който боядисва трѣбва да има сръчностъ да намазва само косама, безъ да позволи да прониква боята отъ четката надолу къмъ корена на косама, а отъ тамъ и въ кожата. Това се постига, като се взима внимателно съ четката по-малко боя, и се подбиратъ четкитъ споредъ голѣмината на кожата и споредъ голѣмината и гъстината на косама.

При боядисването на малки пухести кожи, работата върви по-енергично и по-бързо, защото при тяхъ опасността да се намокри самата кожа съ боя е отстранена, понеже косама е много гъста.

Слѣдъ пълното боядисване на косама, кожата се поставя да съхнатъ на умѣрена температура отъ 30 до 35 градуса, въ продължение на едно денонощие. Така исушенитъ кожи, повторно се намазватъ съ четката съ сѣщия разтворъ. По сѣщия начинъ се постъпва, до като кожата бждатъ боядисани 5-7 пѣти.

Случва се понякога, че слѣдъ първото намазване съ четката, косама не е придобилъ черъ цвѣтъ, или почти никакавъ. Това обаче, ще се промѣни слѣдъ второто и третото намазване съ боя, и ще се получи зеленикавъ черъ цвѣтъ.

Щомъ като бояджията е достигналъ желания черъ цвѣтъ, оставя кожата за послѣденъ пѣтъ да исъхнатъ, слѣдъ което ги потопява въ кампешовъ разтворъ, ако иска да получи тъмно черъ цвѣтъ съ синкавъ нюансъ,

както гарваново крило. Кампешова разтворъ се приготвя по сжщия начинъ както при боядисването чрезъ потопяване, за което говорихме въ книжка трета и и четвърта.

Това свойство на косамъ да има синкавъ отгънъкъ, слѣдъ боядисването му въ кампешовъ разтворъ, може да се придобие, само ако при боядисването съ анилинова разтворъ, бояджията е получилъ тъменъ, черъ цвѣтъ, съ зеленикавъ отгънакъ.

Гжстотата на анилиновата баня, числото на боядисванията съ четка и киселинността на разтвора сж сжщо много важни обстоятелства за получаване на горния резултатъ.

Има обаче и нѣкой неудобства, които не позволяватъ да се спазятъ напълно тѣзи условия. А тѣ се състоятъ въ слѣдното: —

Ако се приготви много гжста баня, ще се образува голѣма утайка и ще се губи напраздно много боя;

Ако се боядиса (прекара съ четката) много пжти, ще струва скжпо, изисква много работа и врѣме, и съ него се увеличава разхода, което посжжпва значително боядисаната кожа;

Затова всѣки бояджия трѣбва да си изработи единъ методъ на работене, нагоденъ споредъ условията, врѣмето и цѣната на материялитѣ. Най добри резултати могатъ да се получатъ съ шестъ боядисвания, като при това се приготвятъ банитѣ (разтворитѣ) въ по-друга пропорция, която ежедневната практика е намѣрила за най-добра, и за най-ефтина.

Въ слѣдната книжка ще се даде подрѣбно рецептитѣ за подборѣние на разтворитѣ за боядисването на:

1. кожи съ твърдъ косамъ
2. кожи съ полу-твърдъ косамъ
3. кожи съ неженъ мѣховъ косамъ при които и самата кожа е нежна.

(Слѣдва)

По закона на организиране и подпомагане занаятите.

До сега у насъ всичко, което се отнасяше за развитието и подкрепата на занаятите се движеше въ рамките на стария законъ за организиране и подпомагане на занаятите. За врѣмето, когато тоя законъ е създаденъ, той покриваше извѣстни нужди въ занаятчийството. Новото врѣме обаче, особено слѣдъ войнитѣ наложи да се направи една ревизия на тоя законъ съ огледъ на сегашното положение на занаятите, на неговитѣ нужди и на новитѣ насоки, които трѣбваше да му се дадатъ.

Слѣдъ войнитѣ занаятчийството, което до тогава беше въ нѣкой свой отрасли почти замряло, се раздвижи. Скъпотията на живота, на суровитѣ материяли, нестабилността на българския левъ, несигурността въ работната ржка, сравнително по-високитѣ данъци предизвикани отъ плащанията ни въ чужбина, наложиха своята тежка ржка и въ занаятчийството. Отъ друга страна въ редоветѣ на отдѣлнитѣ занаяти се появи конкуренция отъ новоизникнали майстори, които въ повечето случай, като по-слабо подготвени или пъкъ набързо школувани, работеха на по-ниски цени. Дѣйствително, че тѣхната работа беше долнокачествена, но общото финансово затруднение у всички, караше клиента да се спира на по-ефтиното, па макаръ и по-долнокачествено.

Това, което бѣше въ първитѣ години слѣдъ войнитѣ, това почти е и днесъ. Маса неподготвени майстори упражняватъ самостоятелно занаята си и съ това нанасятъ щети на клиентитѣ, на добритѣ майстори отъ своя еснафъ, и на цѣлото стопанство, защото тѣхното врѣме и енергия отиватъ за произвеждане на долнокачествени произведения, които вмѣсто да траятъ повече, траятъ наполовина.

Съ новото измѣнение на закона за занаятите, което влезе въ сила отъ 13 май т. г. се поставя едно добро начало на занаятчийско законодателство. Изме-

ненията на закона, засягатъ именно ония положения, които несъмнено оказватъ влияние върху стабилността на занаятчийството, върху усъвършенствуване на занаятите и създаване условия за подготовка на младото поколение чираци и калфи.

Споредъ новия законъ Министерството на търговията промишлеността и труда ще опредѣля вида на занаятите, които ще се упражняватъ по него. При опредѣлението ще се взема мнението на Търговско Индустриалнитѣ Камари, които сж действително най-близо до занаятчийскигѣ среди,—поне за сега.

Занаятите, които ще се упражняватъ по новия законъ сж: бояджийство, терзийство, кройчество (мужски, женски и детски дрехи), изработване на долни дрехи, памукчийство, иорганджийство, калпакчийство, кожухарство, шапкарство, кожарство, опинчарство, обушарство, сарачество, седларство, столарство, коларство, кацарство, производство на куфари, кошничарство, ковачество, желѣзарство, ножарство, набанство, казанджийство, леярство, часовникарство, златарство, гравьорство, тенекеджийство, оржжейничество, електро-монтьорство, каменодѣлство, грънчарство, за цементови издѣлия, изработка на керамически изделия, тъкачество, въжарство, мугафчийство, сапунджийство, бояджийство, дюлгерство, зографство (строително бояджийство), бояджийство на каруци и книговезство.

Както се вижда отъ тоя списъкъ, почти всички упражнявани у насъ занаяти подпадатъ подъ новия законъ, а това ще рече, законодателя е ималъ за цѣль да даде потикъ и да подобри всички съществуващи у насъ занаяти, изобщо цѣлото занаятчийство.

До сега мнозина чужденци занаятчий специалисти или не, свободно се настаняваха у насъ и започваха да работятъ като самостоятелни майстори. Съ това тѣ правеха голяма конкуренция на местнитѣ занаятчий—майстори, безъ обаче да сж били винаги по-добри отъ тяхъ. Защото у българина има една нещастна черта да предпочита чуждото, макаръ да има свое, понѣкога многократно по-износно, по здраво и по красиво на видъ. Съ новитѣ измѣнения, такива чужденци майстори

подпадатъ подъ постановленията на закона на общо-основание съ местнитѣ занаятчий.

По отношение на изпититѣ за майстори е направено едно измѣнение, въ смисълъ, че има два вида изпитъ, — за селски и за градски майстори. Това е направено съ огледъ на нуждитѣ на града и селото. Защото напримѣръ единъ майсторъ желѣзаръ въ града ще има много по-разнообразни и деликатни поправки, отколкото единъ такъвъ въ село, и затова отъ градския майсторъ естествено ще се изисква на изпита много повече познания, отколкото отъ селския. И действително, несправедливо ще бжде да не се даде майсторско свидѣтелство, на единъ майсторъ железаръ или механикъ въ село, защото не знае да поправя автомобили или нѣкой машинни части, работи които той въ селската си практика неше срещне никога. Или пъкъ, да не се допусне като майсторъ селския шивачъ, защото незнае да скрои жакетъ или балтонъ рагланъ или фракъ. Неговата работа въ село ще е по-друга, и затова отъ него трѣбва да се иска, това което ще му е необходимо за нуждитѣ на селското население.

Въ закона по-нататъкъ е предвидено, че не се допускатъ до майсторски изпитъ ония лица, който не сж завършили успѣшно открититѣ въ мѣстожителството имъ чирашки, калфенски, занаятчийски или общообразователни курсове.

По отношение на калфитѣ, въвежда се едно точно положение. За да стане едно лице калфа, трѣбва да е било чиракъ 1-3 години, или да е работило 1 до 3 години въ фабрика или заводъ, или да е завършило успѣшно чирашко училище, или пъкъ най-послѣ да е издържало успѣшно изпитъ за калфа. Съ това се дава възможность отъ една страна на младежитѣ бързо да преминатъ етапа отъ чиракъ въ калфа, защото ако свърши чирашко училище безъ да е билъ чиракъ, ще може да стане калфа, — и отъ друга страна да се създадагъ добри, способни калфи, които сж бждашитѣ майстори.

Освѣнъ чирашкитѣ училищата, създаватъ се още и калфенски курсове. Въ тяхъ калфата ще си допълни онова, което не е могълъ да получи въ чирашкото училище и при майстора си, каго сжщеврѣмено ще може по-бързо да стане подготвенъ майсторъ. Ония пѣкъ младежи, които не сж посѣщавали чирашко училище, слѣдъ полагане на калфенски изпитъ се признаватъ отъ камаритѣ за калѣи.

За да се подобри качеството на работата, предвидено е да бждатъ глобявани отъ 500 до 5000 лв. ония майстори, които при работата си, употребяватъ непроходяща материяли и съ това намаляватъ трайността и качеството на предмета. Това е едно хубаво положение защото, мнозина недобросжвѣстни майстори за да работятъ по-ефтино и конкуриратъ съсѣда си, употребяватъ лоши материяли, които клиента на пръвъ погледъ не може да разпознае, и само съ течение на врѣмето, при употребление се вижда долнокачествеността му.

За да се легализира пѣкъ положенiето на ония занаятчий майстори, които сж открили работилници безъ да притежаватъ маисторско свидѣтелство, допушта се по новия законъ въ три месѣченъ срокъ отъ влизането на закона въ сила т. е. до 13 августъ т. г. да изпратятъ документитѣ си въ търговско-индустриалнитѣ камари и заявятъ, че иматъ работилници, каго въ едногодишенъ срокъ издържатъ майсторски изпитъ. Ако слѣдъ изтичането на тоя срокъ не издържатъ такъвъ, забранява имъ се свободното и самостоятелно упражняване на занаята и работилницитѣ имъ се закриватъ.

Макаръ и малко, но въ страната има доста такива занаятчий, и срока който закона е предвидилъ е съвършенно достатъченъ за да се подготвятъ и явятъ на изпитъ. Желателно е и самитѣ камари да имъ направятъ възможнитѣ улеснения, защото тѣ сж хора отъ по-равниша епоха, или пѣкъ младежи, които по липса на средства сж се блѣскали въ разни занаяти, безъ да пуснатъ коренъ на едно мѣсто и се оформятъ като майстори по сжществуващитѣ до сега закони.

Има и една друга категория майстори, които законът е ималъ предъ видъ. Това сж майсторитѣ занаятчий, които презъ 1901 година сж били самостоятелни майстори, безъ да сж полагали изпитъ. На такива занаятчий ще се издаватъ майсторски свидѣтелства безъ да полагатъ майсторски изпитъ. Такива занаятчий, за да се снабдятъ съ майсторски свидѣтелства, трѣбва да удостовѣрятъ предъ камаритѣ, че презъ 1901 год. сж започнали да упражняватъ самостоятелно занаята си и сж изплатили данъка си за 1903 год. Това трѣбва да направятъ не по-късно отъ 13 май 1926 год., иначе ще трѣбва на общо основание да се явятъ на майсторски изпитъ.

Тѣзи сж въ по-главни черти основнитѣ положенія на закона за измѣнение и допълнение на закона за организиране и подпомагане на занаятитѣ. Закона е твърде наврѣмененъ и ние сме убедени, че приложенъ правилно и спазванъ строго, той ще даде ония резултати, които законодателя е очаквалъ отъ него. Налага се дългъ на самитѣ занаятчий да се стремятъ да го прилагатъ, спазватъ и се ръководятъ отъ него, защото въ основата си закона цели преди всичко, като се подпомагатъ занаятчийтѣ, като се усъвършенствуватъ, да се създадатъ по-сносни условия за съществуването на занаятчиата, за неговото материално преуспяване,

Защото, добръ стоящиятъ занаятчия, може да замисли и за преформиране на занаята въ една малка индустрийка, може да се загрижи за машинна двигателна сила въ работилницата си, която ще увеличи работата му, ще му донесе по-вече доходъ, ще го направи по-охоленъ. А охолния, занаятчия е и добъръ гражданинъ, и благосъстоянието, общия стопански напредъкъ и добрия редъ на страната, се гради и крепи върху плещитѣ на добритѣ граждани.

З. Г. Г.

З. К. Мавродиевъ.

керамикъ техникум-инженеръ.

К е р а м и к а.

(продълж. отъ кн. 5)

Освенъ това подраздѣление на глинитѣ, извѣстния химикъ Сегеръ ги подраздѣля още и възъ основа на цвѣта, който придобивагъ при паленето. Едно такова подраздѣление на глинитѣ е слѣдното:

1. *глина богата на глиноземъ*, съ слабо съдържание на желѣзо. Такива глини се палятъ бѣло или съ едва разпознаемъ жълтеникавъ цвѣтъ;

2. *глини богати на глинозема*, съ срѣдно количество желѣзо. Такива глини слѣдъ паленето получаватъ жълтеникавъ или червенъ цвѣтъ

3. *глини съ слабо съдържание на глинозема*, а богати на желѣзо. Такива глини се палятъ леко и получаватъ чисто червенъ, като тухла, цвѣтъ.

4. *глини съ слабо съдържание на глиноземъ*, но много богати на желѣзо и варовита глина. Такива глини се палятъ чисто жълто.

Споредъ горното подраздѣление видно е, че състава на глинитѣ бива различенъ. Но въ това различие трѣбва да търсиме два вида съставни части: — еднитѣ главни съставни части и другитѣ второстепенни или придружающа съставни части. Главни съставни части на глината сж: — глинозема, кремъчната киселина и водата.

Второстепенни или придружающа съставни части сж: — варьта, магнезия, желѣзото, мангановитѣ, натриевитѣ и калиевитѣ съединения и различнитѣ органически вещества. Колкото по-вече една глина е по-богата на такива вещества, толкова по-малко е чиста, и по-годна за грънчарски цѣли.

Освѣнъ тѣзи съставни части, има още и трети видъ такива, които се наричатъ случайни примѣси. Къмъ тѣхъ спадатъ гипса, барита, различнитѣ металически окиси като меденъ, хромовъ и др. Нѣкой глини които сж се образували около залежитѣ отъ кафяви

камени въглища, съдържатъ още едни особенни съединения, наречени ванадиева и молибденова киселини, и поради това, при паленето получаватъ зелени и жълти петна.

Споредъ състава си глинитѣ подхождагъ за висока или ниска температура. Нѣкой глинѣ още при червенъ жаръ се стопявагъ и опичатъ, други пъкъ достигатъ това състояние чакъ при бѣлъ жаръ. Тѣзи качества на устойчивостъ, на издържливостъ на огънь, служатъ за основа за разделяне глинитѣ на **огнеупорни** и **глини за ниска жаръ** или обикновенни глинѣ. Огнеупорността изключително зависи отъ състава на глината. Ония глинѣ, които съдържатъ лесно топими елементи като: алкалай, магнезий, органически вещества и други—сж лесно топими глинѣ. Такива сж грънчарскитѣ глинѣ. Глинѣ, които пъкъ съдържатъ повече алуминиеви съединения, сж и повече огнеупорни. Най-огнеупорни сж каолиновитѣ глинѣ или **каолинътъ**.

Той е най-чистата и огнеупорна глина, и служи изключително за изработване на най-финнитѣ и чисти издѣлия отъ рода на порцелана, каменината и др. Каолиновитѣ издѣлия се палятъ бѣло и издържатъ високъ жаръ. Най-чистия каолинъ се намира при Карлсбадъ въ Чехия и се казва цетлицки каолинъ. Той съдържа 38 процента алуминий, 47 процента кремъчна киселина, 13.5 вода и 1.5 процентъ калий, натрий, варъ и магнезий. Въ търговията дохожда пречистенъ въ видъ на сиво брашно. Другъ каолинъ, който е почти еднакъвъ съ първия е Пилзенския каолинъ, а сжщо така английския нареченъ „чинаклай“. Смѣсенитѣ съ фелдшпатъ каолини се употребяватъ за порцеланови глазури.

Едно друго качество, което има голѣмо значение при обработката на глината е нейната пластичностъ. И тука състава на глината е отъ значение за по-голѣмата ѝ или по-малка пластичностъ.

Мазнитѣ глинѣ, които съдържатъ по-вече органически вещества, алкалий, магнезий, хумозни примѣси, сж по-пластични. Тѣ се работятъ на колелото леко, обаче иматъ недостатъка да се пукатъ при сушенето

на слънце и вѣтрѣ и слабо да задържатъ полеткитѣ (ангобитѣ), защото иматъ и голяма свиваемостъ.

Постнитѣ глинѣ съдържатъ повече пѣстѣкъ и варовити вещества. Те се работятъ по-мѣчно, съхватъ бърже попиватъ лесно глазурата и ангобата, но съ крѣпки.

(слѣдва)

== ПОЗНАВАНЕ НА МАТЕРИЯЛИТѢ. ==

Рубинъ

Той се намира въ Индия, Бирма и въ Хималайтѣ, въ старитѣ пѣсѣци край рѣкитѣ. Мо своя съставъ представлява алуминиевъ т. окисъ, съ относително тегло 4, твърдостъ 9, има тъмно-червенъ цвѣтъ. Тъмно-червенитѣ видове, които отиватъ до черни, се наричатъ корундъ. Споредъ това се цѣни и камака и затова чернитѣ камани се продаватъ по-скъпо и отъ диамантитѣ. Рубинитѣ се изглаждатъ въ Германия, Чехия и Холандия. Обикновенно придаватъ имъ форма на брианти и розети. Мо-тъмнитѣ камади се изглаждатъ въ сегментна форма.

Въ последно врѣме правятъ имитаций на рубини. Тѣ се правятъ отъ двѣ слепени парчета, горното сжщински рубинъ, долното стѣкло. Такива имитаций се наричатъ дублета. За рубини продаватъ още други скъпи камани, като шпинелъ и топазъ, когато сж зачервили чрезъ заграване, а сжщо и боядисано стѣкло — шрасъ.

Което кавахме за искусственитѣ диаманти, сжщото се отнася и за рубина. Въ Германия вече правятъ искусствени (синтетични) рубини, които по нищо не могатъ да се различатъ отъ естественитѣ, защото имъ се придаватъ всички качества на такива. Приготовляватъ ги отъ алуминиевъ окисъ, когато боядисватъ на червено съ хромови съединения.

Такива рубини сж много ефтини и се продаватъ по 300—400 лева каратъ когато шлифовани. Освенъ за часовникарството, рубинитѣ се употребяватъ за шлифоване въ видъ на прахъ, а главно за прѣстени.

Сапфиръ

Той има сжщия химически съставъ, както рубина—алуминиевъ окисъ, сжщитѣ свойства, а се различава отъ него само само по цвѣта си—който е светло синьо до морско синъ. Намира се въ сжщитѣ мѣста гдѣто и рубина.

Имитаций отъ сапфири се правятъ отъ стѣкло, боядисано на синьо. Сжщо, за сап-

фиръ се продава тъмно синия турмалинъ и шрасъ—стѣкло боядисано съ кобалтовъ окисъ.

Цѣната на сапфиритѣ е същата, както на рубинитѣ.

Смарагдъ

Той има относително тегло 2.7, твърдостъ 7.5, хубавъ, прозраченъ зеленъ цвѣтъ. Произлиза отъ минерала берилъ и се състои отъ алуминиевъ и берилиевъ силикатъ. Има го въ естествено състояние въ Уралъ и Колумбия, въ видъ на шестостенни кристални призми. Шлифова се въ форма на брилянть. Смарагда е много скъпъ камакъ и цѣната му достига—за хубаво шлифованитѣ камани, до сто хиляди лева каратъ. За по ефтини украшения се употребява единъ други видъ отъ минерала берилъ, който има сиъно зеленикавъ цвѣтъ и се нарича аквамаринъ. Сжщинския смарагдъ се имитира лесно съ зеленъ шрасъ (стѣкло) или цѣкъ при продажбата се подменя съ хкизолитъ — хубавъ жълтозеленъ минералъ.

Топазъ

Топаза е сжщо благороденъ камакъ съ хубавъ жълтъ, влажжълтъ или свѣтло жълтъ цвѣтъ. Състои се отъ флуоридъ и алуминиевъ силикатъ. Свѣтожълтитѣ топази се намиратъ въ Саксония, а другитѣ въ Бразилия. Имитира се съ аметистъ, когото насвѣтляватъ на огънь и съ жълтъ питринъ. Имитациитѣ обаче се познаватъ, понеже иматъ

ниско относително тегло, докато сжщинския топазъ има относително тегло 3.5 и твърдостъ 8.

Гранатъ

Подъ гранатъ се продаватъ въкой тъмно-червени минерали съ твърдостъ 7.5 и относително тегло 3.4 до 4.3. Химическия имъ съставъ е двойни силикати на желѣзото, магнезия, алуминия и др. Споредъ цвѣта си, граната, носи различни имена. Граната, който се добива отъ Сирия, има тъмно-червенъ цвѣтъ и се нарича благороденъ алмадинъ. Той се срѣща още въ Цейлонъ и Индия.

Въ Чехия сжщо добиватъ единъ видъ гранатъ, нареченъ пиропъ, съ тъменъ кърваво-червенъ цвѣтъ, но той е много дребенъ. Въ Капъ (Южна Африка) и Аризона вадятъ много хубави гранати наречени още капъ-рубини, защото приличатъ много на рубина. Отъ граната правятъ нанизы, които се наричатъ гранатъи бисери. Тѣ сж дребни гранати продупчени и шлифовани въ най-различни форми.

Тюркизъ

Той има твърдостъ 6, востъчна лѣскавина, не е прозраченъ и по цвѣтъ е небесно синъ. Мжтнитѣ тюркизи, които често се срещатъ сж много стари и отъ стоенето сж промѣвили вида си.

Получава се въ Персия въ по голѣми количества. Тюркиза не се шлифоза както

другитѣ камани на многостенни призми, а само заобленѣ. Голѣмитѣ чисти и лѣскави тюркизи иматъ много голѣма цѣна, но малкитѣ сж свършено ефтини. Имитиранитѣ отъ стѣкло тюркизи, се познаватъ, че иматъ силенъ блѣсъкъ, а не характерната восачна лѣскавина на естественния тюркизъ. Може да се направи искусствено отъ меденъ и алуминиевъ фосфатъ като се пресуватъ подъ голѣмо налягане.

Има едни особенни тюркизи, които наричатъ вѣжни тюркизи. Тѣ се правятъ отъ боядисанъ вѣжъ на предпотопни животни, не сж истински, и се смѣтатъ като имитаций.

Опалъ

Среща се въ Япония, Мексико, Австралия, Севѣрна Америка и др. Състои се отъ силициевъ двуокисъ. Има млѣчно-бѣлъ прогледенъ цвѣтъ, който се прилива въ зеленъ, златисто-желтъ и червенъ. Има твърдостъ 6 и относително тегло 2.1. Както тюркиза, и опала се шлифова само заобленѣ. Искусствени опали още не е достигнато да се правятъ, а се имитиратъ отъ боядисано стѣкло.

Освенъ тѣзи благородни камани, които се срѣщатъ въ природата, има и други наречени полу-благородни. Тѣ сжщо намиратъ широко употребление въ живота и сж предметъ на цели индустрии.

Въ слѣдната книжка ще отговориме и за тѣхъ.

Исушенъ дървенъ материалъ.

Едно отъ средствата за предпазване на дървото отъ гниене и за подготовката му къмъ по-лека и добра изработка особено въ мебелиерството, е искусственото исушаване.

Искусствено исушеният дърво освенъ, че става по годно за работа, не се измита, похубаво се полира и боядисва, бива трайно и пр., — но то не приема отпослѣ наново влага, въ такава степенъ, въ каквато приема обикновенното дърво. Ако се постави едно обикновенно дърво и едно исушено въ една стая напоена съ влага, и слѣдъ 24 часа се притеглятъ и двѣтѣ, ще се констатира, че обикновенното дърво е приело 15 до 20% влага, до като искусствено исушеното едва 6 до 7%.

Исушаването става по фабриченъ начинъ въ голѣми помещения, въ които дървото споредъ вида си бива подложено на дѣйствието на топлинъ въздухъ за известно врѣме. Температурата най-първо бива 30° C и постепенно се качва до 70°, като сжщеврѣменно се пущатъ въ движение и вентилаторитѣ за да изпѣдятъ образувалата се влага.

За твърдитѣ дървета тая температура не бива да бжде по-вече отъ 55 градуса, за полу-твърдитѣ 60 и за мекитѣ къмъ 70 градуса. Времето на сушенето трае споредъ дебелината на материала и неговата

видѣ отъ 24 часа до два мѣсѣца.

Добрѣ исушеното дърво е леко, издава при чукане звънливъ гласъ, при повторно навлажаване не се измѣта, не се цепа, не пука и има широко отворени пори, които леко поглъщатъ боя и бизирѣ, политури и лакове. Ижототата (тежината) на искусствено исушеното дърво, се силно измѣнява слѣдъ сушенето.

Единъ кубически метрѣ отъ различнитѣ видове дървета тежи въ килограми както слѣдва:

кленъ	780
ела	720
габъръ	780
круша	730
орѣхъ	580
бреза	600
череша	780
платанъ	690
букъ	700
дюля	500
ясенъ	780
бръстъ	600
махагонъ	520
джбъ	650

Искусствено дърво

Искусственото дърво не е нищо друго, освенъ слепени и поставени подъ голямо налягане дървени стѣрготини.

За приготовление на такова, обикновено се взематъ стѣрготини отъ палисандръ, а за по проститѣ видове се взематъ джбови стѣрготини. За слѣпяване на стѣрготинитѣ се употребява пресна кръвъ, казеинъ, натриевъ силикатъ (водно стѣкло) или магнезиевъ

окисъ, хлоридъ, нареченъ Сореловъ циментъ.

Хубави видове се получаватъ чрезъ смѣсване на палисандрови стѣрготини и пресна волека кръвъ. Стѣрготинитѣ и кръвта се смѣсватъ добрѣ, до като се получи еднородна смѣсъ. Колкото сж по дребни стѣрготинитѣ и колкото по прясна е кръвта, толкова по-доброкачественъ продуктъ ще се получи. Полученото тесто се поставя на преса, въ калѣпи или направо и подлага на голямо налягане. Плочитѣ на пресата се загрѣватъ до 130°, и налягането увеличава до 10 атмосфери. Полученитѣ дървени плочи иматъ голяма твърдостъ и червенъ цвѣтъ. Тѣ сж устойчиви на вода, на слаби киселини, масла и разтворители. Между другото могатъ да се употребяватъ за изработване на изолаторни предмети.

Искусствено дърво отъ магнезиевъ окисъ или хлоридъ, се прави по сжщия начинъ, съ изключение на това, че не трѣбва да се загрѣватъ плочитѣ на пресата при пресуването. Дѣски получени по тоя начинъ, иматъ твърдостъта на камака, и сж несравнено по-леки отъ всички други видове искусствено дърво.

Метали

Точката на стопяването на нѣкой метали е слѣдната:

цинкъ	412
алуминий	700
сребро	954-986
злато	1045-1093
медъ	1054-1097

никелъ	14761-715
паладий	1500-1643
платина	1757-1885

Числата сж означени въ градуси по Целзия Тамъ гдѣ то сж показани двѣ числа, се разбира, че топенето започва

при по-ниска температура и свършва при по-висока, споредъ чистотата на метала. Чрезъ смесване на метали съ по-ниска точка на топене, съ метали съ по-висока такава, се получаватъ сплави съ ниска точка на топене.

— Наставления, съвети и рецепти —

Смѣсъ за импрегниране на дървенъ паважъ.

Тая смѣсъ се употрѣбвява за импрегниране на дърветата за паважъ, и за консервиране на всякакъвъ видъ дървета противъ гниене. Състои се отъ:

цинковъ сулфатъ	2 кгр.
меденъ "	2 "
железенъ "	4 "

ва 1000 литра вода.

Обикновеното дърво поглъща 280 литра на кубически метъръ отъ тоя разтворъ. Обикновено импрегнирането се извършва въ специални машини, отъ които въздуха е изтегленъ.

Цвѣтни ангоби за грънчарството

Приготвява се първо бѣла ангоба отъ:

бѣла глина	60 ч.
каолинъ	25 ч.
фелдшпатъ	20 ч.
креда	10 ч.

Гая бѣла ангоба има точка на стопяване при 970 до 1030 градуса.

Отъ нея се приготвяватъ послѣ различни цвѣтни ангоби съ примѣсъ на боя въ различ-

ни пропорций:

зелена

бѣла ангоба	100 ч.
синъ камъкъ	12 ч.

синя:

бѣла ангоба	100 ч.
кобалтовъ нитратъ	6 ч.
мангановъ карбонатъ	0,5 ч.

синьо зелена:

бѣла ангоба	100 ч.
кобалтовъ нитратъ	6 ч.
синъ камакъ	4 ч.

Кобалтова нитратъ и синия камакъ се разтварятъ въ топла вода, като се взема три пжти по-вече вода отъ теглото имъ, смѣсва се съ ангобата и се суши.

Манганова карбонатъ се смѣсва направо съ ангобата.

Лепило за мраморъ

циментъ	12 ч.
пѣсакъ	6 "
варъ	6 "
инфузорна прѣстъ	1 "
водно стѣкло	10 "

Цимента, пясака варята и инфузорната прѣстъ се смѣсватъ заедно и къмъ тяхъ се прибавя водното стѣкло и се добръ разбърква. Това лепило се втвърдява слѣдъ 24 часа.

Глазура за фаянсови издѣлия.

оловенъ окисъ	613 гр.
креда	138 "
пѣсакъ	249 "

Тая смѣсъ се стрива, отича предварително (фритова) до точката на остъгняването на материалитѣ, и наново смела на ситно.

Фаянсова глазура за 950°-1050°

мраморъ	300 гр.
миний	156 "
пѣсакъ	150 "
борова киселина	37 "

Съ увеличение 20%, пѣсака и боровата киселина се увеличава температурата на глазирането съ тая глечъ отъ 950-1050 градуса, на 1010-до 1120°.

Лакъ за метални повърхности

Сандаракъ	66 ч.
Терпентиново масло	60 ч.
Гжстъ терпентинъ	15 ч.
Спиртъ	290 ч.

Горнитѣ вещества се смѣсватъ заедно и се боядисватъ по цвѣтъ какъвто се желае.

Лакъ за гланцирани метали

шелкакъ	75 ч.
сандаракъ	75 ч.
терпентинъ	10 ч.
спиртъ 90°	900 ч.

Материялитѣ се разтварятъ и се прецеждатъ. Съ тоя лакъ се лакиратъ метални гланцирани повърхности, които отпослѣ се сушатъ при 40°.

Металенъ лакъ

бялъ шеллакъ	100 гр.
спиртъ 96°	500 гр.
рициновото масло	200 гр.

Шеллака се счуква на ситно и разтваря въ спирта, прецежда се, оставя се да престои няколко дена, и се прибавя тогава рициновото маслото.

Разтворъ за огнеупорно дърво

За да се направи нѣкоя дървена частъ огнеупорна, на-кисва се 4-5 дена въ слѣдния разтворъ:

амониевъ хлоридъ	150 гр.
борна киселина	600 "
бораксъ	300 "
вода	1000 "

Разтворъ за огнѣупорни платове.

Приготовлява се разтворъ отъ:

оловна захаръ	100 гр.
глечъ	60 "
вода	1600 "

Оловната захаръ се вари половинъ часъ съ глечъта и водата, и слѣдъ изтиването на на разтвора се потопяватъ платоветѣ, (зебла, платна и др.) По тоя начинъ тѣ се намокрятъ съ разтвора и слѣдъ исъхването имъ ставатъ огнеупорни.

Клей за мухи

смола	30 гр.
жълтъ восакъ	2 гр.
ленено масло	20 гр.

Смолата и восака се разтапятъ заедно, и се прибавя ле-

новото масло, слѣдъ което раз-
твора се прецежда горещъ
презъ платно, съ него се ма-

жатъ платнени лѣти и по-
ставятъ въ стаятъ.

Въпроси и отговори

Подъ това заглавие „Въпроси и Отговори“, редакцията на сп. „Занаятчийска Практика“ за да улесни читателитѣ и по желание на много отъ тѣхъ, открива новъ отдѣлъ.

Въ него ще се помѣстватъ въпроси изъ областѣта на ежедневною практикою въ различнитѣ занаяти и ще се даватъ освѣтления по тѣхъ въ видъ на отговори.

Ще се отговаря на въпроси, повдигнати само отъ редовнитѣ абонати на списанието и то на такива, които могатъ да интересуватъ по голѣмъ брой занаятчий. Това се прави съ цель, отдѣла въпроси и отговори да бѣде полезенъ на всички занаятчий.

Онѣзи отъ читателитѣ, които биха могли да отговарятъ на нѣкои отъ публикуванитѣ въпроси, ще отслужатъ твърде много на редакцията, каго и ратятъ своето мнение по повдигнатия въпросъ, което ще бѣде публикувано въ слѣдващитѣ книжки.

ВЪПРОСИ

№ 15 Моля съобщете ми съ какво се импрегниратъ или намазватъ дървени сѣдове за да не гниятъ и не пущатъ вода.

И. Р.—Бургавъ.

№ 16 Имамъ много сѣдове, които иматъ шупли (душки) отъ червоточина. Съобщете ми съ какво да ги изпълня за да не пущатъ, а същеврѣмонно да спра действието на червея.

П. Хр.—Самоковъ.

№ 17 Моля съобщете ми какъ се полира мозайка отъ цементъ съ водно стѣкло или бѣла врата боядисана съ бѣла боя безъ да се разтвара при миене или поливане съ вода и безъ да губи гланца.

К. К.—Сливенъ.

№ 18 По какъвъ начинъ мога да боядисамъ разни предмети изработени отъ жезло, съ блажни, бързо съхливи бои, а така също и да ги лакирамъ.

Г. Н-въ—Луковитъ.

№ 19 При изработката на огледала, съ каквото се занимавамъ, срѣщамъ спѣнка въ слѣдното нѣщо:

Когато излея разтвора върху нивелираното стѣкло, слѣдъ часъ — два се явяватъ едни тъмни или сини петна, кога по слаби, кога по силни. Моля Ви, съобщете ми, какъ да отстраня този дефектъ.

А. Я.—Казанлъкъ

№ 20 Моля съобщете ми, отъ гдѣ мога да си набавя единъ оксигеновъ апаратъ за заваряване жѣлезо.

П. С. П.—Ломско

№ 21 Нашите ковачи и желязари често пъти не могат да заваряват хубаво шанти на колелетата, а особено широките гривни на главините. При заварката те обикновено ги прегарят. По този начин те изразходват много въглища, желязо и време и пакъ нищо не могат на получатъ.

Затова, моля съобщете ми дали причината е въ желязото или въ неговото качество, въ въглищата или огнището. Ако има причина въ огнището, моля Ви да ни дадете размър.

П. С. П

ОТГОВОРИ

№ 2 За да се боядисатъ равномерно вълнени преди, фланали и пр. безразлично отъ какъвъ произходъ, необходимо е:

1. Да се изпере материала въ баня приготвена съ вода не по гореща отъ 40°C , въ която се туря 2—4% хубавъ сапунъ или сода и амонякъ. Следъ испирането, хубаво трѣбва да се изплакне за да не останатъ сапунени частици, които ще причинятъ лекета. Не трѣбва да се трие материала при прането, защото ще се сплѣсти. За да не се сплѣтѣва прѣждатъ при прането, прибавя се Протектолътъ отъ берлинската фабрика за бои Агфа.

2. При боядисването да се започва при $40\text{--}50^{\circ}\text{C}$ и бавно да се повишава температурата, като материала постепенно се обръща. Киселината трѣбва

да се поставя на нѣколко пъти, като материала се пържава. Това трѣбва да стане особено при лошо егализиращи, въперващи бои. Колкото по бавно боядисва една боя, толкова по равномерно боядисва. Такава боя не се обистря.

М. Стайновъ
индустриал. съжѣтникъ при
Т. И. Камара—Пловдивъ.

№ 3 Добри ръководства по бояджийството на български нѣма. Ако знаете нѣмски прѣпорѣчвамъ Ви Deutsche Farber Zeitung въ гр. Wittenberg—Bez. Halle, което е едно списание съ много практически рецепти за всички видове бояджийство, включително и боядисване на кожи. Добри ръководства сж отъ: Ganswindt, With, Bersch и пр. които може да Ви достави горното списание, обаче струватъ по нѣколко хиляди лева.

№ 4 и 5 Балканската тепавица е за балкана, защото тамъ има хубава и чиста балканска вода, а и водната енергия е евтина. Въ полето ще си служите съ европейски чукови тепавици, като имате предъ видъ да употребявате мека вода. Колкото е по-отдалече на водата отъ извора, толкова по е мека. Твърда вода се подправя съ малко сода или оцетна киселина. Известни ефекти въ тепането се добиватъ, като при тепането се прибавя сапунъ, хумъ и пр. Въ балкана за хубаво развълняне на одяла, гъбери, платъ за ямурлуци и

пр. си служатъ най-често съ баросване, т. е. силна струя вода надъ жгълъ бие материяла въ дървения резервоаръ, който има формата на пресеченъ конусъ.

М. Стайновъ

индустриаленъ съветникъ
при Т. И. Камара—Пловдивъ

№ 6 Тъмно боядисанъ индиговъ платъ, може да стане по-світълъ обаче това е много трудно и е опасно да не се похаби, затова ще убедите клиента или да го вземе така или да се боядиса черно. Индиговото боядисване безъ впарване е много трудно и ако го не владееете добръ, не трѣбва да боядисвате индиго, а да употребитѣ нѣкоя трайна боя на тепавица като sulfoncyanin или Tolyolblau или даже хромова синя съ индиговъ оттенъкъ.

№ 7 Предполагамъ, че искате да кажете боядисване на кожи по старитѣ рецепти, гдето боядисването става съ шикалки, смраллика, меденъ ацетатъ и пр. Това е една материя, която не може съ малко думи да се опише. Ако разбирате нѣмски препоръчвамъ Ви ръководството Das farben der Rauchwaren отъ Hans Werner издание на Bernh Friedr Voigt въ Лайпцигъ, а също и Deutsche Farber Zeitung. За предпочитание е обаче да работите съ новитѣ фабрични парафенилъ диаминови бои известни въ търговията подъ

имената пелцови, накови, ур-золови и др. бои.

М. Стайновъ

индустриаленъ съветникъ
при Пловд. Т. И. Камара.

№ 15 Подобни сждове можете да намажете съ слѣдната смѣсъ:

смола	2.5 кгр.
ленено масло	3.6 "
парафиново масло	250 гр.
петролъ	10 литри

Горнитѣ материяли се стопавятъ на огънъ безъ петрола, послѣ се прибавя и той, и съ тая течностъ се намазватъ сждоветѣ отъ вънъ.

С. Д.

№ 16 Въ подобни случаи за изпълване на шупли отъ червоточина и за предпазване сждоветѣ отъ по-нагатишното имъ разяждане отъ такава, се употребява нѣкое отъ долнитѣ срѣдства.

1. ленено масло	860 ч.
креозотъ	40 ч.
2. мангановъ боратъ	4 ч.
ленено масло	1000 ч.
креозотъ	50 ч.
терпентиновое масло	90 ч.

Манганова боратъ се разтваря въ лепеното масло чрезъ загряване, и слѣдъ изстудяването се прибавя смѣсъта отъ креазота и терпентиновото масло

3 бораксъ	100 ч.
суде	50 ч.
вода	1000 ч.

Разтварятъ се заедно горнитѣ материяли въ водата и се смѣсватъ при постоянно бъркане съ 500 части шел-

лакъ. Слѣдъ това се прибавя 200 части 95 процентна силна карболова киселина. Тая смѣсь се употребява хладка, като се полива по дупките (шуплитѣ) или пъкъ се мажатъ самитѣ дъски или дъги, отъ които е направенъ предмета.

4. За сжщата цѣль може да се употребя и чисто креозотно масло, или смѣсь отъ 8 ч. нафталинъ разтворенъ

въ 92 ч. бензинъ, или най послѣ потъванъ процентоу разтворъ отъ сублиматъ въ вода.

Средствата избрзени въ послѣдния пунктъ четвърти, служатъ само за предпазване отъ червоточина, а не за запълване на дупките.

Съобщава З. Г.

Изъ живота у насъ и въ чужбина

Конгреса на съюза на популярнитѣ банки се е състоялъ на 21 и 22 юни т. г. При съюза за въ бждаще ще бжде образувано и специално дружество за общи доставки, което ще организира и занаятчийско технически музей.

Специаленъ курсъ по автомобилно дѣло съ лекции по мотоциклетено дѣло. Подъ покровителството и контрола на Софийската Търговско-индустриална камара се открива 3-мѣсеченъ вечеренъ и недѣленъ курсъ отъ 15 юни т. г. въ който обстойно ще бжде разглеждаво теоретически и практически автомобилното дѣло и въ края мотоциклета.

Записванията ставатъ въ Софийската Търговско-индустриална камара.

Професионалнитѣ училища. Конференцията на търговскитѣ камари е взела резолюция съ която препоръчва превърлянето на професионалнитѣ училища върху търговски-

тѣ камари, като за това послѣднитѣ гласуватъ въ бюджетитѣ си суми по издръжката на тия училища.

Панаира въ Горна-Орѣховица ще се състои на 17 септемврий т. г. Ще бждатъ изложени занаятчийски, индустриални и земледѣлски произведения.

Панаиръ въ Суботица Югославия. На 12 августъ т. г. ще се състои голѣмъ панаиръ и изложба на земледѣлски, индустриални, занаятчийски и домашни издѣлия. Панаира ще трае до 15 септемврий. На пжтниците и стокитѣ югославияскитѣ държавни желѣзници ще правятъ 50 процента отстъпка.

Панаира въ Загребъ, който е четвърти подъ редъ, е закритъ наскоро. Той е билъ посетяванъ дневно отъ 20 до 25 хиляди души. Общия оборотъ на сключенитѣ вѣлѣки възлиза на 150 милиона динара или около 370 милиона лева.

Най много изложители е имало отъ Югославия 392, послѣ отъ Франция 115, Германия 61 и т. н.

Въ Гърция напоследѣтъ сж взети особени мѣрки за подкрѣта и засилване на килимарската индустрия. Въ бѣжжанскитѣ лагери сж основани матки килимарски станове, а по-сѣстоятелнитѣ гърци бѣжанци отъ Анадола сж основали голѣми индустриални предприятия за тъкане на килими. За сега има около 2000 работилници и фабрики за килими, съ 6000 работници, при годишно производство 200 хиляди кв. метра на стойност 240 милиона лева.

Всичко това е направено въ Гърция за година и половина, периодъ твърде кратъкъ за организиране на една такава индустрия.

Килимарството и у насъ е старъ занаятъ на подбалканското ни население и това около Чипровци, и за подобръннето и развитието му има още по-широки условия. Още повече, че не липсватъ нито пазари на българскитѣ килими, които пъкъ добри, вещи майстори и учители по килимарството.

Частенъ практически курсъ по бояджийство. По инициативата на нѣколко специалисти и химици-бояджий, къмъ 10-15 юли т. г. ще се открие въ гр. Плѣвенъ частенъ практически курсъ по теоритическо и практически бояджийство.

Въ курса ще се приематъ майстори, калфи и начинаещи, които иматъ поне про-

гимназиялно образование. Ще се преподава теория и практика на бояджийството, като ще се застъпи по-вече практическата частъ: — боядисване вълна, памукъ, слама, рафия, коприна; — избѣлване на всички видове материяли; — запознаване съ всички видове бои; — изчистване петна; боядисване съ комбинирани бои въ разни цвѣтове: — стипцилки и др.

Курса ще трае 20 дни. Слѣдъ завършване на курса ще се раздадатъ безплатно на всички курсисти пълни картели по модерно боядисване на вълна, памукъ коприна, слама и др. мостри, които ще имъ служатъ въ ежедневноата практика. Сжшо така, ще се дадатъ удостовѣрения за посещаването и завършването на курса.

Подробни свѣдения за курса се даватъ отъ — Н. Хр. Хасекиевъ Плѣвенъ, или чрезъ редакцията на списанието.

Цѣнитѣ на едро

Химикалий

сода обикновена	6
„ бикарбонатъ	12
„ каустикъ	17
стипца	8
сяра	8.50
нафталинъ	14
нишадъръ	40
туткалъ	36
глетъ оловна	54
карбитъ	22
авотна киселина	35
сярна „	30
солна „	28
борова „	65

карболова ⁹⁹ %	175
глауберова солъ	5

Щави

квебрахо екстрактъ	2
дзбиленъ	21
кжна	80
желъдъ	8

Разни

целлакъ	250-350
бензинъ	17
газолинъ	16
масло смазочно	18
дъвка индустр.	150
ултрамаринъ	26
кърмъзъ	220
обуп. клечки	20
четина	300
рафия	26

Метали

олово	38
медъ	75
калай	205
живакъ	500
цинкъ	34.50
желъзо обло	6.10
„ чемберликъ	7.80
„ шина	6
„ налжкъ	6.20
„ меко	7.20
ламарина черна	13
„ галванизирана	21.50
тенеке бѣло каса	670
варакъ пакета	45

Закона за организиране и подпомагане занаятитъ. Споредъ новия законъ правятъ се нѣкой съществени измѣнения въ стария законъ, които ще сж отъ голѣма полза за развитието и стабилизирането на занаятчийството.

Ще дадеме по-долу по-важнитѣ измѣнения на закона.

Въ § 2, чл. 2 се измѣня така:

Занаятитѣ, които ще се упражняватъ при условията на настоящия законъ, се опрѣдѣлятъ отъ Министерството на Търговията, Промисленността и Труда, слѣлъ като се вземе мнението на Търговско-Индустриалнитѣ Камари.

§ 2. Къмъ чл. 5 се прибавя забелѣжка:

Майстори, които държатъ повече отъ единъ дюсянъ, трѣбва за всеки такъвъ да иматъ за управителъ лице, което притежава майсторско свидетелство.

§ 3. Чл. 6 се допълва така:

Слѣдъ п. 3 се прибавя забелѣжката:

Свършилитѣ чуждестранни училища могатъ да получатъ майсторски свидетелства, ако програмитѣ на тия училища се приравняватъ съ ония, които по п. 3 на настоящия членъ, даватъ право на майсторско свидетелство. Майсторскитѣ си свидетелства обаче, ще получатъ само слѣлъ като стажуватъ една година въ страната по своята специалностъ.

И свършилитѣ мѣстнитѣ училища стажуватъ една година.

п. 4. Занаятчий, български поданици, които притежаватъ майсторски свидетелства, издадени отъ чужди държави, се ползватъ отъ правата на настоящия законъ.

Ал. 3 къмъ гл. 6:

Чужди поданница, които

желаятъ да упражняватъ въ царството извѣстенъ занаятъ въ смисъла на тоя законъ, трѣбва да изпълнятъ всички условия и наредби, които се предвиждатъ за българските поданици.

§ 4. Къмъ гл. 7 се прибавятъ нови алиней.

Изпитътъ бива два вида: за градски и за селски майстори.

— Издържалитѣ изпитъ за селски майстори могатъ да упражняватъ занаята си само по селата. Ако желаятъ да упражняватъ занаята си въ градоветѣ, полагатъ допълнителенъ изпитъ за градски майстори.

§ 5. Чл. 8 се измѣня така:

Майсторските изпити сж теоритически и практически. Тѣ се произвеждатъ два пжти презъ годината отъ изпитни комисии, назначени отъ търговско-индустриалнитѣ камари, въ които Министерството на търговията може да прати свой делегатъ.

До майсторски изпитъ се допускатъ лица, които сж навършили 18 годишна възраст. Издържалитѣ такъвъ, могатъ да откриватъ самостоятелни работилници слѣдъ навършване на 21 годишна възраст. Ненавършилитѣ тази възраст могатъ да бждатъ еманципирани по реда указанъ въ чл. 4 на търговския законъ.

Лицата, които не сж завършили успѣшно откритите въ мѣстожителството имъ чирашки, калфенски, занаятчийски или общеобразователни кур-

сове за занаятчий, не се допускатъ до майсторски изпитъ.

§ 6. Чл. 9 се отмѣнява.

§ 7. Въ гл. 11 думитѣ „срещу такси отъ 5 л.“ се замѣнятъ съ „срещу установената въ правилника такса“.

§ 8. Въ гл. 14 слѣдъ думитѣ „търговско-индустриалната камара“ се прибавя „и сдружението въ 15 дневенъ срокъ“.

§ 9. Къмъ чл. 15 се прибавятъ нови алиней:

Всеки издържалъ майсторския си изпитъ по единъ занаятъ, може да положи такъвъ и по каквото и да е другъ допълнителенъ занаятъ, безъ да представя други документи, освенъ майсторското свидетелство.

На всеки занаятчийски дюкянъ трѣбва да има поставена фирма, която трѣбва да съдържа пълното име и презиме на собственика и занаята който упражнява.

§ 10. Слѣдъ чл. 16 се прибавя новъ членъ 17:

Само самостоятелнитѣ майстори иматъ право да държатъ при упражняването на занаята си чираци, калфи и самостоятелни майстори.

Чл. 13. ал. 2 на сжщия членъ се измѣня така:

Въ тая книжка се вписватъ всички промѣни презъ врѣме на чиракуването и калфуването му и като несамостоятеленъ майсторъ.

§ 16. Чл. 19 се измѣня така:

За да стане едно лице калфа трѣбва:

1. Да е работилъ като чи-

ракъ при нѣкой майсторъ най-малко 1—3 години.

2. Да е работило най малко 1—3 години въ нѣкоя фабрика, работилница или заводъ въ страната или въ чужбина по своята специалностъ и

3. Да е завършило успешно чирашко училище или да е издържало успешно изпитъ за калфа.

Забелѣжка. Търговско Индустриалнитѣ камари определятъ врѣмето за чиракуването за всѣки опредѣленъ занаятъ.

§ 17. Чл. 20 се измѣня така:

Посещението на калфенскитѣ курсове тамъ, където има такива, е задължително за всѣки калфа.

Майсторитѣ сж длъжни да изпращатъ редовно калфитѣ си въ калфенскитѣ курсове.

§ 18. Чл. 31 се измѣня така:

По отношение работното врѣме на чирацитѣ, калфитѣ и несамостоятелнитѣ майстори въ занаятчийскитѣ работилници, прилагатъ се разпореденията на Закона за хигиената и безопасността на труда.

§ 19. Въ ал. I се прибавя:

Да вземе мѣрки чиракътъ му да положи изпитъ за калфа, слѣдъ като завърши обучението си редовно.

§ 20, слѣдъ чл. 31 се прибавя новъ членъ.

Калфенскитѣ изпити се държатъ предъ 3 членни комисий, състоящи се отъ едни учители отъ занаятчийско или общеобразователното учи-

лище за председателъ и двама майстори отъ всѣки занаятъ, назначени отъ търговско-индустриалнитѣ камари.

Издържалиятъ успешно калфенския си изпитъ ученикъ — чиракъ, се признава отъ търговско-индустриалната камара за калфа и това се вписва въ неговата книжка.

Завършилитѣ успешно чирашкото училище се освобождаватъ отъ калфенски изпитъ.

§ 21. Слѣдъ чл. 36 се прибавя забелѣжка:

Майсторътъ може да отстрани чирака си и безъ предупреждение, когато бжде заловенъ въ кражба или въ други престѣпления, когато е докачилъ тежко честта на господаря си или на членоветѣ отъ семейството му и когато издаде професионална тайна.

§ 22. ал. III се измѣня така:

Ако въ дадена община нѣма достатъчно майстори отъ единъ и сжщъ занаятъ, които да образуватъ занаятчийско здружение, тогава самостоятелнитѣ майстори отъ разнитѣ занаяти могатъ да образуватъ едно общо занаятчийско здружение.

Въ села, въ които не може да се образува общо занаятчийско здружение, отдѣлнитѣ занаятчий могатъ да се причислятъ къмъ съответното занаятчийско здружение на най-близкия населенъ центръ.

§ 26. Слѣдъ чл. 51 се поставя новъ членъ:

Здружения, които разполагатъ съ достатъчно налични суми или по решение на об-

щото събрание събератъ такива, могатъ да използватъ тѣзи суми за общи покупки за членоветъ на машини и материяли, нужни за производството имъ.

§ 35 ал. I на чл. 79 се изменя така:

Съ глоба отъ 500 до 5000 лв. се наказва оня майсторъ, който при производството си служи съ материяли неподходящи за употреблението имъ по трайност и по качество.

§ 39 въ ал. II на чл. 88 се прибавя забелѣжка и нови алинеи:

Забележка: Лицата, които до 1 септемврий 1913 год. сж упражнявали занаятието си като самостоятелни майстори въ новитъ предели на царството, се освобождаватъ отъ майсторски изпитъ, ако въ срокъ, предвиденъ въ горната алинея, се снабдятъ съ майсторски свидетелства.

Ал. III, Заваренитъ отъ този законъ занаятчий, открили работилници, безъ да притежаватъ майсторско свидетелство, сж длъжни въ 3 месеченъ срокъ, слѣдъ влизането на закона въ сила, да уведомятъ търговско-индустриалнитъ камари, че притежаватъ такива работилници и да изпратятъ документитъ си за явяването имъ на майсторски изпитъ, който тѣ трѣбва да издържатъ въ едно годишенъ срокъ. Ако слѣдъ изтичането на този срокъ, не издържатъ таквъ изпитъ, забранява имъ се свободното и самостоятелно упражнението на

занаята и работилницитъ имъ се закриватъ.

Ал. IV. Всички други занаятчийски работилници, открили слѣдъ влизането на този законъ въ сила, безъ изпълнението на чл. 5, се закриватъ.

Тѣзи сж по-главнитъ измѣнения на закона, за прилагането на които въ тоя му видъ, при търговско-индустриалнитъ камари ще се откриятъ специални занаятчийски отдѣли съ нужния персоналъ,

Конгреса на занаятчийскитъ здружения ще се състои на 6 и 7 юлий въ Стара-Загора съ дневенъ редъ:

1. Отчетъ на централния комитетъ.
2. Докладъ на контролната комисия
3. Специфични нужди на занаятчийството.
4. Занаятчийството и кооперативното дѣло-рефератъ.
5. Съюзна дисциплина-рефератъ.
6. Гласуване бюджета.
7. Изборъ на централенъ комитетъ и контр комисия
8. Разни.

Майсторски изпити. Въ района на Соф. Търговски Индустриална камара майсторскитъ изпити ще бждатъ произведени презъ м. октомври т. г.

До изпитъ ще бждатъ допуснати лица, които сж навършили 18 години, иматъ най-малко основно образование, и сж упражнявали занаяти 2-3 години

Грънчарски курсъ въ Троянъ За ученици въ грънчарския курсъ въ Троянъ, ръководенъ отъ Г. Тишковъ, сж се явили

извънредно много желаючи. Поради това, въ курса ще се приемат само напреднали грънчари-майстори. Курса ще се повтаря всеки 2-3 месеца, за да могат всички желаючи да минатъ презъ него. Презъ есента курса ще бжде въ с. Терзйско, — центра на грънчарското производство въ Троянско.

== КНИЖНИНА ==

Получиха се въ редакцията слѣднитѣ списания:

Списание на съюза на популярнитѣ банки, София, г. IV, кн. 10, и кн. 11 гл. редакторъ Д-ръ Ил. Палазовъ.

Извѣстия на Бургазната Търговско-Индустриална Камара, Бургазъ, год. IV броеви 9, 10

Икономически извѣстия, седмично издание на Търговско-Индустриалната Камара и Стоковата Борса въ Варна г. III. брой 22, Варна.

Сп. Модерно Столарство г. I. кн. IV, Русе 1925 г.

Извѣстия на Бургазката Търговско-Индустриална Камара, г. IX брой 11, 12 и 13 Бургазъ

Икономически извѣстия, седмично издание на Търговско-Индустриалната камара и Стоковата Борса въ Варна, г. III. брой 33, 34 Варна 1925 г.

Bulletin de la Chambre de Commerce Francaise en Bulgarie —

Бюлетинъ на французката търговска Камара въ България, г. 5 № 41, София ул. Московска 2.

Бюлетина съдържа извънредно интересни данни за търговията между Франция и България, реколтата на розитѣ, свѣдения за економическия животъ въ Франция и др.

Ония отъ абонатитѣ, които могатъ да отговорятъ на нѣкой отъ публикуванитѣ въ списанието въпроси, нека изпратятъ отговоритѣ си до редакцията. Тѣ ще бждатъ публикувани въ иднитѣ книжки.

Курсъ по бояджийство.

Къмъ срѣдата на м. юли т. г. ще се открие частенъ практически и теоритически курсъ по бояджийство въ гр. Плевенъ

Курса ще се ръководи отъ специалисти химици бояджий, и ще трае 20 дни.

За курсисти ще се приематъ майстори и калфи, а също и новоначинаючи съ прогимназиално образование.

Въ курса ще се премине основно теорията и цялата практика по боядисване вълна, памукъ, коприна, избѣлване и пр.

На курсиститѣ ще се дадатъ удостовѣрения и по една серия пробни картели съ мостри.

Споразумение при Н. Хр. Хасекиевъ-Плевенъ, или редакцията на сп. списанието